

UNIVERSAL
LIBRARY

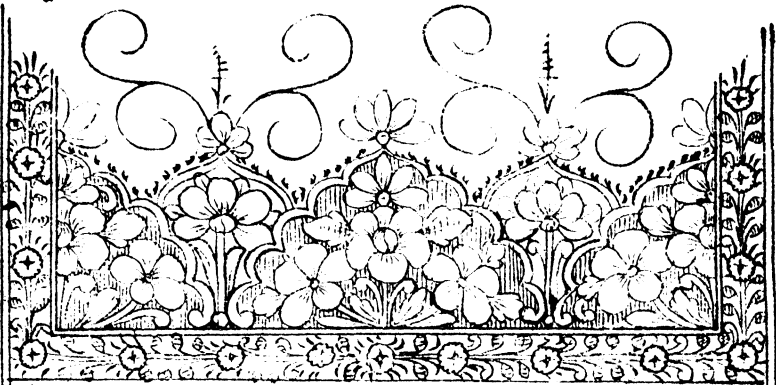
OU_232143

UNIVERSAL
LIBRARY

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ردیف الف

منظمر انوار گردد مطلع دیوان ما
 شد مداد خامه خون دل سوزان ما
 در بیان مدحت آن خسر و خوبان ما
 حوریان دروید آینه از غزل خوانان ما
 منعم ما این گهر بار نیت در دامن ما
 قدسیان هم مقیر از از شورش مستان ما
 پیش سیلاب رشک از هر بن مژگان ما

از تشنه خالق کون و مکان یزدان ما
 کاغذی بهر رقم گشتند صفات جگر
 نقد جان کافور کرم شمع محفل شد زبان
 بسکه از شور محبت شد کلام پر ناک
 شعر ما مضمون ما از مله سم غیبی بود
 سینه بر بیان قلب لرزان ناله امستی گذر
 سیل دریا منفعل شد بارش بالان خبل

از هجوم شوق دیدار تو در چشم حمید
 بے گل رویت بود ویرانه بستان ما

<p>سوزش دل در دسر شد غم دنیام را برد از آن در بدر این دل شیدام را از گرم خود بخش دیده بینام را تا بکجا می برد این دل رسوا مرا گاه نه آید بلب شکوه حجاب مرا ز گس شمل بود طرفه تا شام را</p>	<p>خیز و بده ساقیا ساغر صبا مرا حسن تو شد جلوه گراز همه در بحر و بر دید جمال رخت حصنه هر چشم نیست برد ببحر امرا عشق مگر دیدنی است آنچه دهی گیر مش و ر بستانی دهم دید زنت یک نظر دیده مگر و هنوز</p>
<p>جنبش لبها یار کار میجا کند نیست تمنای حمید از دم عیسه مرا</p>	
<p>از لب تو خون بدل ساغر میخانه را کوه و بیابان سزد این دل دیوانه را جنبش حشمت فرودستی دیوانه را از دل خود دور کن الفت بیگانه را سوز و تماشای کن جلوه جاناتان را داغ دلم شمع شد ساعت کاشانه را</p>	<p>جلوه رویت سبب خنده بیبانه را پاس ادب حاجب است شورش مستانه را گردش پیمان شد باعث شدت سبک پیرس از او رو باو فکر کن او را بگو از همه حشمت بدو ز گوشه عزت گزین در شب بجز آن یار تیره نشد منزلم</p>
<p>منزل او دور و راه سخت قدم گرم زن راه ببرت کن حمید همت مردانه را</p>	
<p>کوه دلبر استانش دشت یا ویرانه ها</p>	<p>عاشق دیوانه ام باشد مرا کاشانه ها</p>

<p>بر در پر مغان یا بردِ میخانه با شمع ریزد اشکها در ماتم پروانه با لعل پرخون زار پرخون خون بدل چمانه با روے لیلے احسن یوسف می بود انسا نه با</p>	<p>دشمتِ دل در تلاش من چو آئی جو مرا عشق نہان جا کند دل معشوق ہم خون چکد جائے سرشک از دیدہ انجم گمر دیدہ ام روے تر از آن دل قد احسن</p>
<p>بت پرستی کفر میدانم خداوند حمید در تلاش آن بت رعنا روم بتخانہ با</p>	
<p>بر غزل حضرت حافظ رحمہ اللہ</p>	
<p>بدنیا کس نمی داند چه باشد شکل عنقار زیوخت پُرس سوز آتش عشق زینخارا از ان رو مہر برب می نند خستار مینارا ہزار ان آباہ افتد بدل ز جوش دریارا شرار نور تو چون خست دل بطور موسی ارا پے دفع مرض زاہد بجو بر خوان میسارا دل و دین و جگر باشد تزار و صبر بغمارا ہو اسے نیک نامی کے بود بدنام در سوارا</p>	<p>امید مہر از بے مہر کے باشد دل مارا بچا ک گل بود شرح دل زار عناد لہا بلب آرزو سخن از راز آنکہ جبر عہ گہر عجب نبود ز سوز دل اگر اشکم شرر ریزد اگر در گری حسنت نباشد سوزش آتش اگر جام دلت باشد تہی از بادہ عشقتش اگر ترک عرب شہنوں زند بر فوج شاہ دل بعشتی او بد م گوید اگر خلقے غمے بنود</p>
<p>اگر خواہی کہ یابی بار در بزم شہ خوبان حمید از دامت افشان خس و خاشاک دنیا را</p>	

<p>بیا چشم قتلش پریشان گشت خواب ما بخوان ما نباشد از جگر بریان کباب ما مگر مشکل که هوش و عقل می باشد حجاب ما ازان باشد که می باشد رخ دلبز کتاب ما بود جو شتم فزون در شیدب از عهد شباب ما سر بالین لبش آمد مرا چون آفتاب ما بسان آسمان خالی نمی باشد حباب ما</p>	<p>ز زلف پر شکن باشد بدلین بیچ و تاب ما ز جوئے انگبین لب اگر باشد شراب ما نظر بر روی لبی پرده درستی بود آسمان اگر وصف خط و خال است اکثر در کلام من طفلی ما لش گشتم کتون عشقم کمن باشد شبستان رشک خاور شد گمان بر صبح پر دم هولے وصل و نار عشق و آب ز خون بدل آمد</p>
---	--

حمید فستہ ات راجان خزین و تن بود مجروح

خدا را یک نظر بینی صنم حال خراب ما

<p>بیا دیر چشمش در جگر نشتر شود پیدا ازان باشد نگر از آب او شکر شود پیدا بدر یا مین که از گرداب یک ساغر شود پیدا اگر خورشید رو پوشد مہ انور شود پیدا نباشد شاہ بر طاؤس گران سر شود پیدا اگر سنگی به سنگی می زنی او شکر شود پیدا ز درد و سوز و آہ و ناله یک لشکر شود پیدا سے قربان کن و بگر سے دیگر شود پیدا</p>	<p>مرا از شوق دیدارش بدل دفتر شود پیدا میسر بوسہ قند بانیش نیشکر دارد ز تاثیر نگاہش لاله و گل را بکف جامے فلک را بر رخ خوب تو دایم دیدہ و ابا شد غمی از نفس می باشد از سیم و زر و گوہر نزاع باہمی مد گونہ نار فتنہ افروزد مرا در گوشہ، بجران نباشد ہم تنہائی حمید از تیغ قاتل و گردان سر پائیش نہ</p>
--	--

بستان خندہ ساغر قیامت میکند برپا بجان عاشقان اکثر قیامت میکند برپا فلے بر دیده شیر قیامت میکند برپا رگش چون سوزن و نثر قیامت میکند برپا کہ بر پروانہ مضطر قیامت میکند برپا بمقتل بازوے دلبر قیامت میکند برپا	برینا بادہ احر قیامت میکند برپا بشوخی عشوہ داند از دلبر با ترام ناز چراغ شاہِ فاوہ کرد چشم یکجہان روشن جمال گل زند آتش بجان خستہ بلبل بمحفل شمع بر کردن بود آسان مگر مشکل بر سو رقص از سبل بدست قاتلم خنجر
---	---

حمید از حوض کوثر عاصیان را ہم بود جامے
بمختر ساقی کوثر قیامت میکند برپا

مرجا اے دستِ قدرت مرجا آب و آتش باد و خاک اجزای ما حکمت آمیختہ اضداد را از تقاضای سن و شرم و حیا اے حیاے یار تا کے این جفا چاک گل را بین خدا را رونما از بسم صدگرہ از دل کشا	روئے جانان روز و شب زلفِ دو تا گرم و سرد و خشک و تر را اجتماع این چهار از حکم تو شیر و شکر پرده بر رخ افکند دلبر مدام جان مشتاقان بود اندر عذاب دیده زرگس سفید از انتظار چین ابرو بیچپا در دل فلکند
--	---

شاہ من بارے نگاہے بر حمید
دل فدایت سرفدایت جانِ فدا

بر غزل خسرو علیہ الرحمۃ

رحمے مجال من کین بین دیدہ خونریز را
 آہستہ جانان شانہ کن گیسوے ال آویز را
 آہستہ آہستہ بران جولان مدہ شیدریز را
 یاد آیدم ہجران تو بینم اگر گلریز را
 یارب چه سازم چون کنم تا بشکند پرریز را

چین را از برویت بچین انداز تیغ تیز را
 سید ز دل عاشق نگرداری بدام ہر شکن
 خلقے ہر منتظر جمعہ بد نبالت دوان
 بودست نوک ہر مژگہ آتش نشان و خون چکان
 دامن ہی چند ز من باد گیران شیر و شکر

باشد حمید خستہ ات خوگر بہ زہر اذرت
 یکبار دیگر جلوہ دہ بعد بلا انگیز را

عقل و ہوش از من ربا و حیرت افزایدہ
 کاکلت بنا و حل کن عقدہ چچیدہ را
 شانہ آہستہ بکن آن گیسوے ژوئیدہ را
 ابر باران باش و ترکن غنچہ خوشیدہ را
 شوق انگیزد مگر آن فتنہ خوابیدہ را
 دیر میدارد بکفت زانو دل مالیدہ را

برقع افکن جلوہ بنا صورت نادیدہ را
 کارن بر بیج باشد در شب یلدائے ہجر
 کار بانازک تنان داری نگہدارے سبا
 از تبسم رو بگردان جانب پرمودہ دل
 یار در خواب گران و چشم من نظارہ باز
 رنگ ہی بندد بہت خوش از خون لم

چشم میدارد حمید عایش بخشد کریم
 از پئے شاہ عرب ہر جرم ناخشیدہ را

بر غزل خسرو علیہ الرحمۃ

<p>عشق آمد و بصر آخر بود مارا لے باغبان گلے ترا دست جو مارا از زینستن خدایا آخر چه سود مارا پروردگار در بحر انداز زود مارا</p>	<p>بودم باغ و باغے دیگر نمود مارا از گلشن جمالت چنید رقیب گلها ما خم بروز در غم در شب بچشم پر خم ماقطره ایم کو از دریا فتاد بیرون</p>
---	--

بگذر حمید آسان از کجھان کثرت
 شاہ کشد بعد لطف اندر شود مارا

<p>بہر نظارہ چون جمع ہزار ست آبخا تن مجروح من اینجادل ارست آبخا چاہ تار یک در اینجا شد و ارست آبخا از خط سبز مگر طرہ حصا ارست آبخا از لبش انجہ می خواستی عارست آبخا سوے عشاق قدم کہ شکارست آبخا وحشتے بود درون سینہ قرارست آبخا تا بلویش برسانید کہ کارست آبخا</p>	<p>صد بہارست ہر آنجا کہ کارست آبخا شب ہجران بہ تب غم چه قرارم آید راہ صعبست میان ذوق و زلف صنم ہر کہ در باغ رخت شدنہ بر آمد ہرگز رہ بمقصود خود ایدل نہ بری در پیش جانب باد یہ جانان پے آہو چه روی مرغ دل را کہ کنگر زلفش بگرفت اینکہ ماندست زمن باد صباشت غبار</p>
---	---

اے حمیدار بروی ملک خیال چشمش
 راہ نگریتہ پانہ ہمہ خارست آبخا

بر غزل حضرت خسرو علیه الرحمہ

جانِ جهان بر رخ فلکن کاکلِ نیم تاب را	یلبلی شب بعقدہ نوشہ آفتاب را
تنگ شکر دہان تنگ حصہ غیر و بخت من	حسرت شکر لبش تلخ نمود خواب را
نفس گل ست و کج باغ دل شدہ همچو لاله باغ	ساقی مست من بریز بادہ چون گلاب را
قطرہ از عرق بران مصحف رو بادہ رنگ	ہست چنانکہ بگریم بلبلہ شراب را
عشق تو شعلہ زد من زان جگرم بر آتش ست	پیش سگان کوسہ تو آنگنم این کباب را

حسرت دید یک نظر خست دل حمید تو

ز آتش شوق سوختم بر فلکن این نقاب را

افشا

پے عشاق از چہمت سنا ہنا	ز مرقان تیر و از ابرو کسا ہنا
رقیب و ابرو بادہ باغ و ساقی	چہرانا دید بدل مارا لگسا ہنا
ز درد و سوز و شوق و یاس و حسرت	ز آب دیدہ پیش او بیانا ہنا
ز حال زار من جانان بعشقت	بلب پیر و جوان را داستانا ہنا
ز آہ آتشین من بر افلاک	نگراے ماہ از انجم نشانا ہنا
باغ از سوسن و قمری و لبلس	بمدح آن گل عارض زبانا ہنا
مرا از فیض این چشم جگر بار	بدامن ہر طرف صد گلستا ہنا

بگردش مهر و ماہ و آسما ہنا

حمید اندر تلاش او نہ تنہا

<p>یا بهوش رفتگان چه ضرورت حجاب را بر راه عید خو سب ننداند سحاب را زمین و جوی نهند آتش کجا سب را وقت شباب منع منافی شراب را تنامی نهند به ششم هم کباب را گفتا قیاسم شد که بود در کباب را گفتا ز خلد است که صحبت کباب را گفتا نه آب که بود این گاه کباب را</p>	<p>بسپرد از چهره بر انگن نقاب را بیرون ز پرده پرده نشینم بشو که خلق دوش از غرور پیش لبان تو لاشه زد لے غصب بروز خدا ترس و تو بیک دل کرده ام کباب که از لب زنی شراب گفتم که چن باشی باغوش روز وصل گفتیم چراست مهر نداردند گلرفان گفتم شراب از لب لعین نمی دهی</p>
--	---

گفتا حمید قصه در واقعه سارکن
 گفتم که آنجا نشود بیج و تاب را را

به رنگ مرز اسباب حوصم

<p>بصحرای هوا ن آموختند از تو رسیدنما فرامش میکند روی گویا چیدنما زبان شیر از نخی بسمل خون چشیدنما بیاموز از دل بریان من طرز طیدنما بر پیش چشم خونبارم من لان از چکیدنما</p>	<p>ز من آموخت گل ندرین جامه دیدنما به پیش قذریاے تو استاد کن از حیرت ز تیغ ابرو عاشق کشت آموخت آقاتل مگر آداب قتل را نمی دانی تو لے بسمل ترا لے ابر باران گفتگو از گریه بیکارست</p>
--	---

<p>سبق گیر از سر مرغان یارم از خلید نما به پیش رنگ رویت ز گسگل گیر دیرید نما</p>	<p>توای خار غیلان دم مزن از نخته کارها مروے رشک گل باغ و مغان باغبان لؤل</p>
<p>حمید از خوبی حسنش چه می پرسی یکے بشنو بود از ذرّه تا خورشید تا بان محو دید نما</p>	
<p>می کشد از دست رحمت جانمش گیسو مرا از برای غرق گشتن کاسه زانو مرا لیک در دل جاگزین آن گوشه ابرو مرا مرکز پر کارگرد نقطه سلو مرا جلوه نور تو آید در نظرس هر سو مرا کفر آموزد مدام آن بچه هند و مرا ترش روی و عده باشد خنده گل و مرا</p>	<p>گر چه راند از جنابش غمزه بد خو مرا از بچویم فکر در جسر تو کافی می بود گر چه در محراب بیت الله میخوانم نماز گردول هر لحظه گیرم ز آنکه در دل جاگست در دل ظلمات باشم یا بزیر آفتاب مومنم ترسانم از تلبیس آن خال لبش شده و نیش و گنج و مار و خار و گل یکجا بوند</p>
<p>بچو مرغ نیم بریان می طعم هر شب حمید در فراق از سوزش دل هم نشد قابو مرا</p>	
<p>روایت (ب)</p>	
<p>چشمم لبشوق دید مگر نیلوفر در آب از اشک انفعال مگر تا مگر در آب</p>	<p>باشم ز آب دیده خود سر بر در آب بالا گرفت سرو به پیشیت به جو بار</p>

<p>با شتم بسط آب تو گوئی کہ پر در آب با گرمی درون خود آیم اگر در آب یک آتشین بطست کہ شام و سحر در آب از سنگ می جمد شر را اینجا شر در آب</p>	<p>دریا گر یستیم و ذباکے سبک شدیم آید بجوش آب و تمامی ہوا شود دریاے خون روان ست ز چشم و مددک از قطرہ ہاے اشک جامہ پاک سفت</p>
<p>استادہ مہروش لب دریا نگر حمید خورشید بر کنار و مقابل قمر در آب</p>	
<p>مہیا در در اسامان ست امشب ہزاران ناوک پیکان ست امشب بت مارا سر پیمان ست امشب مسیحا طالب دربان ست امشب</p>	<p>خیال یار من ممانست امشب زیاد چشم فتان تو در دل زرنج و درد ہجران جان برآند اجل را بر سر بالین مقام است</p>
<p>حمید خستہ را از اشک خونین ہزاران داغ در دامن ست امشب</p>	
<p>کوزہ ہاے قند لب سبب ز نخران حبیب از نگاہ مست و بیار غزالان حبیب کا کل و کیسوے مشکین زلف چچان حبیب بہر ما سر سبز و شاداب ست بستان حبیب شد چراغ خانہ ما روئے تابان حبیب</p>	<p>ہست سامانے مہیا بہر ممان حبیب آہوان در آتش حسرت بھجر اسوقند از برے صید لہا داما خوش کردہ اند سر و بالا لالہ رخسار و جنبیش نستر از مزارتار کے عشاق را باشد لہرس</p>

	<p>از برای غنچه پژمرده دلما حمید از نسیم صبح بهتر یاد امان حبیب</p>	
<p>بیدل و بیجان بماند زنده چون یار حبیب مست و بخود میکند هر لحظه همی سازد حبیب پیمیا در پیج از گیسوے خمدار حبیب</p>		<p>دی دل جان برد از من رنگ خسار حبیب سحر و جادوے نگاه چشم میخوار حبیب در دل سنبل چودود از آتش حسرت قتاد</p>
	<p>هم ز تاثیر محبت اہم ز فیض سپر ما شد حمید بینوادر راه دوچار حبیب</p>	
<p>دلما بخون فشردی و کردی جہان خراب عشاق مینرند ز دلما سے خود کباب وسعش نگر گرفت باغوش آفتاب شب نم نگر کہ این ہمگشت مست آب آب بر روی آب گشت بنا خانه حجاب ز اہد بگره خوان درتے چند زمین کتاب</p>		<p>یکبار جلوه دادی و کردی بر رخ نقاب در جلوه گاہ آتش رویش جز آفتاب عکس رخس با کئے دل شد آشکار از شرم قطره ہائے عرق بر زمین یار دل را ثبات نیست چو از عشق دہی است ز رویک تا شقان رخ محبوب معصن است</p>
	<p>در سینه حمید بدست جفاے چرخ دل نیست شیشہ ایست کہ پر شد ز خون ناب</p>	
<p>در شامش خوشتر از مشک است خوشبو شراب فرست از اوج پرورمی بود بوسے شراب</p>		<p>راست گویم ہر کہ اشد عادت دنو شراب گفتہ ناید لذتے ز اہد از من بپرس</p>

ساقیاتا من روان کن از گرمی شراب	میکشم از بس حریم بر سبوق نغم
در مشامم بدتر از سیرت بدین شراب	از شراب عشق تو دارم جانان گفتگو
آب می رود ز شرم از بنگری سحر شراب	مردمک ساغر بود چشمت سحر باده یز

باده نوشی مینماید صد عجائب حمید

مستی مستان فزاید دیدن شراب

عاشقان ز می بود در جام دل احمر شراب
 نیمه در ظلمت شب نیمه در آفتاب
 در سویدای دل آرام گاه و جلای خواب
 بیچهار در پیج جانان زلف را چندان تاب
 از لب شیرینش لیکن تلخ میباشد خواب
 عاشقان را راه می باشد بخت بی حساب

بهر دفع سوزش دل خلق را آند و گلاب
 سحر او بازفت مشکین میان وید از آنکه
 جلوه گاهش در کنار مردم چشم من است
 منوج در بازفت بنبل آب گرد آب آه من
 شیرۀ انگور شیرین شربت از نیشکر
 بلبلان را از گلستان باغبان کج مانع است

شد حمید خسته است را در فراق حال بد

چشم گریان سینۀ بریان دل طیان جانش خراب

ردیف (پ)

پے عاشق دواژ در راست و پپ
 صفت مفرگان دوشکر راست و پپ

دوتاگیسوی دلبر راست و پپ
 بقصد خون یک عاشق در آورد

<p>چه انبارند شکر راست و چپ دو حبه اشک در بر راست و چپ بجال زار و ابر راست و چپ</p>	<p>بهنگام تکلم گلمد اران بهرانش مرا از چشمه چشم مراقب و بگر از جور بدخو</p>
<p>حمید آ شام از چشمان ساقی پراز باده دوساغر راست و چپ</p>	
<p>رویت (ت)</p>	
<p>امید وصال تو بکامم شکر انداخت دانم که مرا اشک بدامن گهر انداخت سدحیف که در راهگذر نامه بر انداخت مرغ هوس من بقفس بان پر انداخت زردست هر آن گل که بر ادیک نظر انداخت</p>	<p>ل آتش حسن تو بجانم شر انداخت از گریه من گدول سنگین تو شد زم از خون جگر نامه نوشتیم بسویش مارا چه اگر فصل گل آمد به گلستان رنگی ست بگلها چین از رخ دلبر</p>
<p>داینم حمید آه رسا تو چه جا کرد دو دیست که آه تو در دن قمر انداخت</p>	
<p>بر غزل حقیر شاهجهان پوری</p>	
<p>طرفه سبک قطره بحر چو همسان گرفت</p>	<p>هر که بدل جلوه از رخ جانان گرفت</p>

غنچه بستره ایست کوه بهستان گرفت
 حسرت دید از خاست گوشه دامان گرفت
 زخم جگر از دهن خنجر بران گرفت
 عاشق بیچاره ات این همه بجان گرفت
 شکل گهر از صدف قطره نیشان گرفت

چشم که براد کشتا دید در گرسند شد
 دوش چو آن جان جان بر سر خاکم رسید
 هر چه زد دستت رسد هست بجایم عزیز
 زخم جگر در دل آه و دفغان کوه غم
 صحبت اهل کرم منزلت افزا بود

داس بر آنکس حمید رفت بیاطل زحق
 صورت انسان مگر خصلت شیطان گرفت

یک نشه سر از دیده سرشار و گرد داشت
 دوش از رگ سیوسه تو ز نارد گرد داشت
 دین بلبل شیدا تو گلزار گرد داشت
 از عشق تو مجنون تو کسار گرد داشت
 این خامه مدارح تو منقار گرد داشت
 دلدار مگر شوخی رفت از گرد داشت
 لاریب که بیمار تو آزار گرد داشت
 من کار گرد داشت من آن کار گرد داشت
 یوسف که ستایم خریدار گرد داشت
 امشب نگار از دیده که خونبار گرد داشت

امشب دل من با ده زخمار گرد داشت
 ز ناره برین شده از رسته و مارا
 گلها که چین بر دل از دست بنالدا
 قیس از پله لیل شده در کوه و سیابان
 فلقه ست شناخوان تو لای خمر و خوبان
 در حسن خرام ار چه بود کبک مسلم
 تشخیص مرض پنج طبیب نتوان کرد
 او در چه قتل من دین سرکوب از شوق
 بخساید ز بیخامه کنعان به ستا
 خون ریخت حمید تو خونابه دل دوش

بر غزل خسرو علیہ الرحمۃ

دل من رفت و بدام خم گیسو کے ست	رشک می آیدم از آنکہ بہ بملوک کے ست
حاجت مسند و بالین نبود عاشق را	جلے خواب من دیوانہ سر کوئے کے ست
بخت بیدارگران خواب بخیسپد تا شتر	پہر کے کش تہہ سر تکیہ ز اسٹے کے ست
مستی آہوا زان نازد مشک زلف ست	رقص طاووس زان جاہل آئے کے ست
زاهدان راست بجز اب حرم شغل نماز	سجدہ من بدر مسجد ابرٹ کے ست
دل پریشانی جگر مہ سینتہ چشم خونین	این چنین حال بدم از رخ نگے کے ست

بادہ خواری نبود عادت عشاق حمید

سرخ چشم و خمار سرم از بے کے ست

ایضا

صنم با قامت رعنا ز ما خاست	بعالم فتنہ تو جا بجا خاست
مرنج لے دل ز بد عمدی خوبان	کجا بوب و دفا ز میوفا خاست
چہ سوداے پندگوار گفت و گویت	کجا نا آشنائی ز آشنا خاست
نہ دانی جان جان در در ز بجران	چہا بے تو جان بتلا خاست
جگر بر میان دل عالم بر آتش	نیدانی چہ آتش از حنا خاست

ز نقش پایے رنگینش صفا خاست	دمید از خاک من ز گس بشوقش
	حمید آسان نہ شد نظارہ ۱۰ ز چشم سرمہ سائے او بلا خاست
گاہ اندیشیدہ جانان ترا اقرارِ حصیت نیک بنگر مومن و فدا کہ بر رخسارِ حصیت از برہنہ پردہ آخر سود از زنا رِ حصیت گل چورفت از معنی گلشن باز در گزارِ حصیت پیش مست بادہ پشیمان تو ہستیارِ حصیت فون عاشقِ رنجین فونہ ریز را دشوارِ حصیت طرفہ کنون پردہ از من گوتر آزارِ حصیت	از رقیبان ہم نہی سہی حالت بیمارِ حصیت دانہ سحرست خالشن شب ظلمات کفر بتلائے دام کمال بستہ قتر اک زلف خاستی از بزم و جان عاشقان را خستہ برگ و سارِ عقل و ہوش را آتش عشق تو سوخت شغل ہر گاہے کہ گیری بیبود آسان تر عشق جان بر بود تن خاک ست و او بردہ تیر باد
	لطفت و شفقت صد عنایت مہر و الفت بر عدو از حمید بیکس و در ماندہ این پیکارِ حصیت
ہم کشادہ کارا از پیچہ پایے موے دوست دیدہ ما نور دار دارِ جمال روے دوست کے بود ادر اکہ باشد در خیال روے دوست گاہ بردر گاہ در برگہ بود در کوے دوست	آفتِ جان بند زندان زلف عنبر بود دوست بر مزارِ ما چرائے گر نباشد گو مباش حاجتِ گہماے رنگین سبزہ زار و لالہ زار عاشقا نرا خانہ پرسی خانہ عاشق کجا
گر میسر آیدش کہ خندہ لب بود دوست	حاجتِ شکر حمید ماندارو نے گلاب

<p>پیش یوسف از وصال یار زندان بہترست در خم گیسوے جانان یا بچو لان بہترست بر دلِ عشاق داغ از بہر درمان بہترست از ہزاران چشم آہو چشم جانان بہترست چشم نگس سر بسر در باغ حیران بہترست</p>	<p>از لباس معصیت انسان عریان بہترست دلِ وحشت تا نہ آوارہ شود بر رے خلق لاجرم سعی طیب آخر نباشد سود مند کے مقابل میشود سنبل بزلف یار ما تا نگاہِ بدنہ افتد بر جمالِ روسے یار</p>
<p>لطفِ صحبت کے شود حاصل زنا جنسان حمید در نگاہِ ما بہ خلد از حور جانان بہترست</p>	
<p>حقا کہ چین لالوے صحبت ہمنان نیست شب نیست زمن بہر تو صد یار و جان نیست در کار عزیزان صنما بہ زحیا نیست بینی کہ مران نیست دعاے کہ رسان نیست تقصیرِ قصنا بود و شکایت ز شمان نیست گفتن چہ سازیم کہ منغوز خدانیت</p>	<p>غما ز درار باب تو جز باد صبا نیست رونے نشود بیخ بمن از تو جفا نیست شوخی و شرارت بمن خستہ نزدیک ایمن من نشین یار جفا کار کہ روز درد و غم ہجران تو جانم بدر آورد از خال و خط و زلف شفاعت طلبیدم</p>
<p>راضی بقصنا ہست حمید تو ولیکن تدبیر چہ سازد کہ بہ تقدیر قصنا نیست</p>	
<p>صد آہ کہ در آہ غریبان اثرے نیست بیرون زخم زلف تو جانان بشرے نیست</p>	<p>مار البسر منزل جانان گذرے نیست سود لے تو در ہر سر و شوق تو بہر دل</p>

<p>درد که ازین درد شمار اخیر نیست از تو بکه نالم که چنین دیگر نیست</p>	<p>صدیغی که حال دل عشاق ندانی کشتی و پشیمان نشوی یار که دانی</p>
<p>بردی ز حمید آنچه متاع دل و دین داشت جان نیز فداست که دیگر نذر نیست</p>	
<p>دل من با غم و اندوه دوچار افتاد است به تمنای دل من رفته شکار افتاد است بفلک ز آه درونم که شرار افتاد است ابر نیسان به صدمت ابر بهار افتاد است چه عجب باد خزان باد بهار افتاد است بار از غل تمنا به کنسار افتاد است گل و بلبل همه در باغ نجار افتاد است تن من بین که بگویت چو غبار افتاد است کار ما با فلک عریبه کار افتاد است طرفه اش بین ز غل چو بار افتاد است</p>	<p>شوخ و چابکی و ناز بیار افتاد است چون صبا از گره زلف صنم دام نهاد انچه بر چرخ درخشید بس شب برقی بنود دلفشین گشت خیال تو به ایام بهار چون به گلگشت گلم رفت بسا گلها امشب آن ماه تقاضویم آسوده نشست دوش چون جلوه کنان و چهرین آن یار است شرح از ضعف و سر آسگی خود چه کنم چه بر آید ز من ار باب طریقت مدد سر من کرد بدار و بزینش انداخت</p>
<p>غمزه کردی سوخته در بخور حمید عجب اینست بدل زخم هزار افتاد است</p>	
<p>چشم جادوش بلا جنبش فرگانش بلاست</p>	<p>عاشقان رانه فقط زلف پریشانش بلاست</p>

<p>گل بلا غنچه بلا سنبل دریانش بلاست جمع عشاق بلا شورش مستانش بلاست سر بلا سینہ بلا و تن عریانش بلاست نگہ شعخ بلا چاہ ز نخد انش بلاست</p>	<p>عاشق زار تر ابے توبہ معین گلشن عیش معشوق منقص بود از ناله و آہ محو حسن تو بخوابد کہ شود چشم تمام کاکل دلبر مادام بود یوسف را</p>
	<p>تاحمید تو شدہ باد یہ پیامے جنون دور دامنش بلا جیب دلگرو بانش بلاست</p>
<p>بوے مشک نافہ را یکسر بریشان کردنی است عرض حال دل مرا بایا رہنمان کردنی است داغ اندر سینہ ماہ دختشان کردنی است چشم نگس سر سبز در باغ حیران کردنی است چشمہ خون در دل لعل بدخشان کردنی است قامت شمشاد را سر و چراغان کردنی است قید زنجیر بلا وحشی غنہ لان کردنی است وقت آن آمد کہ مار اجان قبان کردنی است بہر قتل عاشقان صد گونه سامان کردنی است چاکماے سینہ را وقت بغیلان کردنی است گاہ یاد از حال زار دور درستان کردنی است</p>	<p>بنجم ہاے شانہ را در زلف پیچان کردنی است اے رقیب رومیہ یک نخطہ از ما دور شو در شب مہ پرده را از روی تابان برفکن یک نظر انداز بر روی چمن فصل بہار قطرہ از رنگ آن لبہاے رنگین بر نشان گہ بہ سیر باغ آئی یا قدر عنا خویش بہر صید اموز پاد عرصہ صحر اگذار بہر تیمار دلم آمد مہ من از کرم تیغ ابرو تیر فرگان جاوے چشم سیاہ وحشت دل سر بصر ادادہ آخرا عرض کن باد صباد در کہ شاہ عرب</p>

چندی باشی به بندستان حمید و لفقار مسکن خود در دیار شاه خوبان کردنی است	
ز آنکه در پہلوئے من بنیستہ دلبر پیش است آتش اندر آب آد آب اندر آتش است سورابین کرده اند از آنکه سرکش است خیمہ زن امروز در صحرای میکش است	تلخی ناکامی دیروز امشب میخوش است قطرہاے از عرق بر روی لعلت دلکش است بنده گرفتار نہ بردار کنند از خویش دور آہوان مستند اکثر جملہ طاؤسان فقیص
از مروت وعدہ وصل ارچہ کردست از حمید بہر ایفایش مگر دلدار در پنج و شش است	
ردیف (ث)	
یارگر آگہ نہ باشد آہ وزاری ہا عبث چون اجل شد باعث صلش مکن فکر علاج ناسحا از بند ہاے خود مر معذور دار	در شب فرقت چو سہیل بقراری ہا عبث عاشق دل خستہ را تیمارداری ہا عبث نزل عشق است اینجا پختہ کاری ہا عبث
کارگر آسان ہی خواہی توکل کن حمید از جنین یاران دنیا چشم یاری ہا عبث	
ردیف (ج)	
آفت سحر سیدہ اورا چہ علاج فتنہ قامت دلدار نکور چہ علاج	

<p>عادت جور و جوار شتی خورا چه علاج اشک خون را چه کنم زردی را چه علاج تابش زلف صنم بچش مور را چه علاج سرخی اعل لب در روی نکو را چه علاج گردش جامه و فیض سبور را چه علاج</p>	<p>از طلبکاری و امید و فایم چه شود ما نخواهیم که بدنام زمانه گردیم از پریشانی و رسوائی دل خود تنگام از هجوم غم و اندوه دلم پر خون شد گر چه از مستی و رندی خودم ننگ آید</p>
<p>یا راجور دستم گر چه نخواهد به حمید شومی بختم و اصرار عدد را چه علاج</p>	
<p>پیش کبت ز لعل بدخشان چه احتیاج از شمع ماهتاب دوشان چه احتیاج دیگر مر از درگه سلطان چه احتیاج مار اجسن یوسف کنعان چه احتیاج مار ابگو بوسی عمران چه احتیاج مار اغمت بس ستان مان چه احتیاج اورا درگز زندهب و ایمان چه احتیاج داروغریق بحس ز باران چه احتیاج دیگر ز جام باده رخشان چه احتیاج دارد درگز سنبل پیمان چه احتیاج</p>	<p>با خط سبز تست به ریجان چه احتیاج با آفتاب روی تو ما را شبصال گشت ست جاسن به در شاه دوسرا باشد عزیز مصر دلم شا بدعب ما جلوه کس بجمال تو بسنگ ترم وقت سفر بسوس عدم به ز ادره آنکس که بخود دید رخ یار هر دم در وقت تو سیل سر شکم ز سر گذشت باشد ز چشم تست تو جام جم کعب آندل که گشت بسته فتر اک کاکلت</p>

جانان من زیر نگاه تو دردم
از درد لذت است بدرمان چه احتیاج

در سینه حمید سنان تو از مره
با برودت ز خنجر بر آن چه احتیاج

رولیف (پنج)

نالہ ام بے سود گر حاصل نہ گردد کار پنج
جبہ سالی بردوش کردن کمال بندگی
جائے دلبر در جگر کن از رہ چشمان خویش
چون قناعت پیشہ گردیدیم مارا در نظر
از غلط چون دست بردوش دم گردیدیل
خندہ گل یکدم فصل بہاران چند روز
برگ و سازیک جہان نقتہ بود بر آب
شعر گفتن خوب باشد سهل گفتن خوبتر
حاصلم از شعر گفتن می بود احیاء فن

چون دل دلبز سوزد آہ آتشبار پنج
تشفقہ صندل و صدر رشتہ ز نار پنج
زادہ ابے درد دل این جبہ و دستار پنج
جاہ و مکننت پنج باشد ہستی زوار پنج
پیش زہر زلف پیچانست زہر مار پنج
نغمہ سنجی ہائے بلبل بر سر گلزار پنج
مہر و ماہ و مشتری ہم گنبد دوار پنج
ہمیشتم گرنہ فہمد خوبی اشعار پنج
ورنہ ذوق شاعری در عمد ناہنجار پنج

چون حمید با صفا شو بر تو کل کار بند
گردش آیام و جو پنج را پندار پنج

رولیفاح

حصہ من شدہ از دیدہ آن یار قدح
 بشکندگل ز نجالت بسر خار قدح
 گیرم از چاہ ز نندان تو دلدار قدح
 ما بگیریم بآن سایہ دیوار قدح
 دخت ز زنجیت باین جیبہ دستار قدح
 لاله در دست بگیر دلبر دار قدح

بلبلان را شدہ از زکس سرشار قدح
 گیر دآن شوخ بدست از سر گلزار قدح
 بادہ خواران ہمہ مشغول مہمائے شراب
 دور ساغر بجان حصہ ز اہد باشد
 عذوقد اینم گوش کن از من واعظ
 ترک ساغر نکند بادہ کشتہ مدت عمر

حال زار من بیمار چہ پرسی ز حمید
 در فراقت کم از دیدہ خونبار قدح

اگر بقتل عاشقان ایجان ہی بینی صلاح
 در بقا و در فنا باشد مرا یکسان فلاح
 مقبلس باشد بہ عید از نور خسارت صباح
 خانہ خود را شکستن کے بود جانان صباح

دست بردارم نہ ہستی در فنا یا بم فلاح
 ز ستم بر بوسے تو میرم بشوق روستے تو
 یمن و برکت شد ز فیض زلف تو شبہا
 جانکی اندر دم مانن گو بہ در صدق

یوسف کنگان خلاص یافت از چاہے حمید
 لیکن از چاہ زنجانش نمی یا بم نجاح

ردیف (خ)

<p>بنم لب بر لب جانان گستاخ فتد بر شمعها پروانه گستاخ عجب شد جام در میخانه گستاخ رود دستم سوسه پیمان گستاخ بگیرم دامنش مستانه گستاخ پای این بت تجانه گستاخ نظر بر طلعت شاهانه گستاخ نگاه قیس درویرانه گستاخ که شد بازفت جانان شانه گستاخ</p>	<p>شوم بایار چون دیوانه گستاخ ز جوش شوق مردن پیش دلبر لب خود بر لب دلبر باله به پیش حضرت پیرمغان هم اگر او بر سر خالم خسر آمد بیاد آن بت رعنا هم سر مکن اے زگرس شهلاے نادان بود بر روی لیلای خیالی مدامش چاکسار سینہ کردند</p>
--	--

ز جود حمید ماز بانی

بگوید پیش او افسانه گستاخ

<p>بچین از رخ او پشمینه گستاخ بگوید بر ملا آئینه گستاخ گر فتم راه او دوشینه گستاخ به یغما می برم گنجینه گستاخ</p>	<p>دلاستی اگر دیرینه گستاخ ز دست اندازی عاشق شب وصل بر اے عرض حال این دل زار بشش اصل ست و دندان همچو گوهر</p>
--	--

حمید ار ارمغان گیری به پیشش
فلکن دل را برون از سینه گستاخ

ردیف (وال)

بر غزل حضرت خسرو علیہ الرحمۃ

ببر زمش آمد مبدیل نظر کردم که جان گم شد
بخانه یسمان در شد مگر بین میزبان گم شد
برون چون آفتاب آمد قمر بر آسمان گم شد
چه جونی یکدل بخا صد هزاران بیدلان گم شد
چه جونی گفت میجویم دولت بود از میان گم شد

بشوق دید او فتم دلم بر آستان گم شد
بال چون آمدی اندر من از خود گم شدم زانم
به پیشیت شمعها بے نور اگر گردند عجب نبود
دل گم گشته می جستم بگویش دید با من گفت
بره میرفت و میدیدم که ناگه شد و توانم گفتم

بجز گریه نه بدکار حمید از بجز او بارے
چو ناگه میش من آمد لب آه و فغان گم شد

ایضاً

کمان زه کرده از ابرو بکین اندر کین آمد
هزاران رخسار دولت مروان دین آمد
ببالین آمدی آمدم که خواب و آسین آمد

ببصد خون من دی شب بگویم نارین آمد
فغان از چشم کافر کیش کز هر نوک شمر کاش
ستگر نامدی باحی پے تیمار بیارت

<p>که گوئی ناتوان مسکین گس در انگبین آمد که او انگشتری را اینچنین زبیا نگین آمد بشاخ گل نگر بلبل از ان اندوین آمد که از خون شهیدانت نشان بر آیین آمد بحق من مگر این دل جو ما را آستین آمد هراچه آمدم در پیش از نقش حسین آمد بهر گامش نداس عاشق از زیر زمین آمد بود دور فلک ز نسیان چنان دو چین آمد</p>	<p>من از یاد لب شیرین چنانم دست فبسته مگر ختم نبوت ای خدام صروری بود بهار گل بود تا پنج روز اندر چمن آس ز قتل عاشقان قاتل ترا انکار بیکار است من از درد دل بسبب از خجی بدش سوا بحال زار من منگر مبادا دل ترا بخد قدم آهسته نه جانان بفرق من که بیارم بهوش بوده ام با غم وصلش شادمان اکنون</p>
---	--

حمید از خانه می راند که کو هست نامحرم
 برو ای جان برون از دل که او پرده نشین آمد

در تمام غزل یک امر معنی اندازد لبری بیان شده است

<p>اجل جان که از نیم جان می برد پلنگ آهوی از میان می برد تو گوئی همما استخوان می برد سوے بحر آب روان می برد کشف ذره بر آسمان می برد</p>	<p>دل از سینه من چنان می برد و یا آنکه از گل آهوان اگر آبخنان نیست باشد چنین مگر پاره سنگ از ناف کوه غلط آس از سر زمین تند باد</p>
---	--

<p>مگر باشد اینک که دزد لیس و یا آنچنان شد که غارتگر</p>	<p>متاع مکیں از مکان می برد ز روسیم از کاروان می برد</p>
<p>حمید از همه بهتر است این مثل گل از گلستان باغبان می برد</p>	
<p>دل چو در بجز پری آهنگ زاری میکند مردم چشم نگمدارد ترا در چشم خویش درد مند عشق را که حاجت همدرد نیست مژده بر سید در گلشن که می آئی بویع گل کدام از دانش افتاد معلوم نشد</p>	<p>پنجه مرغان من پنج آب جاری میکند باز چشمم از مژه ها پرده داری میکند دستگیری غم نماید در دیاری میکند فرش از گلهاے تر با بیماری میکند شاخ گل سر بر زمین نهاده زاری میکند</p>
<p>در شب بجز تو شغل طرفه دار دجاس خواب این حمید خسته ات اختر شماری میکند</p>	
<p>جسم بگذارد مگر این مهر سبانی میکند نرگس هشیار گر چه پاسبانی میکند عاشقانرا عشق بهتر میزبانی میکند عاشقانرا عشق سے زعفرانی میکند اے عجب آهوی چشمش باغبانی میکند چشم بیماریش که عذر ناتوانی میکند</p>	<p>ناوک چشمش ز عاشق دستانی میکند نحمت گل میر باید دل دست عیب شد جانان اشک آب شور با ز خون دل خون عاشق بر کف دستش بود جان سنبل و گل سبز رخ در نظر او دمام که توان بر داشت یک بار علاج در دل</p>

احمد فخر رسل حیرتِ بمن از دستِ جو د
بنده کمتر حمیدت مدحِ خوانی میکند

بر غزل حضرت خسرو علیہ الرحمۃ

چشمِ جاوید تو در افسونگری عیار شد این عجب نبودم گراز غمش صد پارہ شد بودہ ام در مکتبِ عشق تو روز و رخت از فراقت تو نہالِ غم مرا در صحنِ دل از توجہ نور پیدا ظلمت از اعراضِ نشت سوختم از سوزِ دل آتش زددم در آنگل	زان دل شیدای من یوانہ شد بچارہ شد حیرت این باشد گردہاے خوبانِ خارہ شد مصعبی بر خواندہ ام زان دل مرا سپارہ شد بہ طفل اشکِ چشم من نگر گوارہ شد گردش سے تو گویا گردشِ سیارہ شد از تپِ ہجرانش بار دل چہ آتش پارہ شد
--	--

مطمئن باش اے حمید از جستجویش باز آ
اے خوشبخت تو دل در کوے او آوارہ شد

ایضاً

مہ من جو درد دستِ مینا بگیرد نبا شد اگر بر فلکِ دور بادہ ندامت کشد آہوان را بگلشن	فلک از قمر جامِ صہبا بگیرد چہرہ کشتی سے شریا بگیرد غزال من از راہِ محرابا بگیرد
---	---

<p>صبا خاسته دست شہلا بگیرد حنا از لب خود کھن پیا بگیرد کجا دستش اس ماه عیسی بگیرد</p>	<p>چو باز گس خویش آئی بگلشن ندانی کہ مقصود او بوسه باشد ہر آن شد کہ بیمار جادوے چشمت</p>
<p>حمید تو زان دم کہ جا بردرت کرد نہ دامن عیسی نہ موسیٰ بگیرد</p>	
<p>دل من شادی ساز تو من زار میگردد مغزہ میشود چون طبلہ عطا میگردد اگر کارے بود آسان مراد شوار میگردد بزرگ زلف مشکین تو چون شب تار میگردد</p>	<p>نسیے گرز زلف او بمن دوچار میگردد صبا گاہے اگر با کل پیچان ہی پیچد شکایت از تو چون باشد گلہ از بخت آرد اگر آئی شہم صبح ست ورنہ صبح عید من</p>
<p>ہر آنکس میشود محبوب مثل گل حمید آخر چو عشق آید چرا در چشم گلو خاں میگردد</p>	
<p>اور اہار آمد و مارا خزان رسید صد شکوہ ہاے جور تیان لاکن رسید پیغام دل زدیدہ گوہر نشان رسید یرے عیان گذاشتہ دل نہان رسید بارے اگر بقائل مامیہان رسید</p>	<p>دستہ بدست غیر باغ آن جوان رسید این طرفہ ماجراست سزاے نمیدہند خامش بہ بزم بودم ولیکن بچند متش صیاد ابرو تو بنا زاز کمان خویش از آب تیغ کرد مداراے خاطرش</p>
<p>باد رو آہ و نالہ و شور و فغان رسید</p>	<p>دیدم حمید خستہ کہ دی شب بزم یار</p>

<p>من ز خود رفتم دل ز میان زدل دور شد در کج و چشمه یاد در صدف مستور شد خروید بادل مرگ چشم یار من مخمور شد سینه بیمار در بیان خانه ز نور شد کرد خود هر آنچه شد بردار چون منصور شد</p>	<p>دور از آغوش من چون دوش رشک شد تنگ آغوش عاشق دوش رشک شد بهر قتل عام ساقی طرح دور می‌نگند از هزاران ناوک و تیر نگاه ناز یار زد چو خود بانگ ناله محی از لب منصور یار</p>
<p>وی شب از برق تجلی جمال روے یار این حمید خسته رادل پاره گشته طور شد</p>	
<p>بر غزل حضرت حسن دهلوی</p>	
<p>وان که بود ادب گل عنبر گیسوے تو بود غمزه چشم تو هم سلسله اموے تو بود از پئے روے تو بود ز رگه کوے تو بود</p>	<p>آنکه هر هفت چین کرد گل روے تو بود و حشیا زرا که بزنجیر بلا سخت کشید مانکه از خلد گذشتیم و که از جور و قهصور</p>
<p>بر حمید تو که در روز جزا شد انعام لطف تو بود و خداے تو رضا جوے تو بود</p>	
<p>دل از پئے وصال گلوش حواله کرد جان خزین ز سینه سوزان کناره کرد آن مثل تیغ تیز دل من دوپاره کرد</p>	<p>چون یار من ز کامل مشکین جمله کرد آن یار یوفا چو بغیر ان اشاره کرد مارا چو دید غمزه خود را اشاره کرد</p>

<p>از رشک ساغر دل جان رنگ که کرد شبنم ز غیر تش عرق اندر پیاله کرد اقرار و عده را من در کنا یہ کرد هر چند مرغ فکر تم عرش آشیانه کرد تیر قضاے چشم تو جانم نشانه کرد در عاقبت به خود دروزخ کشاده کرد دایمان صبر جان مرا پاره پاره کرد در جستجوی حور خدا را بهانه کرد</p>	<p>در مجلس حریف صراحی چونه کرد گل از غرور کرد چو دعوا سے ہم سہری دوش از زہ کریم بمن خستہ و خیزین دخل حریم سرگرم نداد دست صد حیف غیر مورد لطف است اگر شدہ زاید کہ بہر خلق مے نوشگوار ریخت باز آب سوئے من کہ غم ہجر خار دار این زایدان خشک تسبیح و دق نیش</p>
<p>بکشایان شکر بعشق آفرین حمید اہل زمان حکایت عشقت فسانہ کرد</p>	
<p>مست و بیخود شود و دست ز عالم شود طرفہ بر آتش رخسار تو ریایان روید مرنگ قبلہ نما روے تو ز اندم جوید توسن شوق بقاے تو بہر سو پوید</p>	<p>ہر کہ بوے ز شراب لب لعلت بوید گلبن ہستی من خشک شد از آبید از وطن رشتہ مفترسی و ہجرت کردی کابہ در دیر روم کہ بحر ہم کہ بکنشت</p>
<p>پنہ از گوش فلک زاید و شنوز حمید ماجرای عجب از ساغر و مینا گوید</p>	
<p>از تعجب ملک انگشت بزدان کردند</p>	<p>نسبت روے تو با ہر درختان کردند</p>

سایہ را از اثرش سر و چہ را غان کردند
 چشم تر سینہ نگار و دل بریان کردند
 بہر عشاق ز روے تو گلستان کردند
 پس چرا تیغ چرا خنجر بر آن کردند
 مسکن لعل بدنیو جبہ بدخشان کردند
 از شفق پردہ بخورشید درخشان کردند
 طرفہ دلداری عاشق شب بچران کردند
 وہ چہ خوش راہ ز فوارہ ہنرگان کردند
 دل برشتند و مدارات رقیبان کردند
 اندکے سرمہ از خاک بیابان کردند

رنگ پیرانش ز خون شہیدان کردند
 شبنم و لالہ و گل را بچہ سامان کردند
 بلبلان را ہوس غنچہ مبارک باشد
 بہر خونریزی عالم خم بردش بس است
 از سب لعل تو تا خون خورد از حسرت
 سحے جلوت کہ ز خلوت تو خرمی شام
 یاد از زلف سیاہش زدہ بشخون بدلم
 از تپہ عشق صنم خون بدلم جوش زند
 دوش از من شدہ در پہلوے غیران جا کرد
 تانہ بیند و گرے جز تو بہ چشم عاشق

جلوہ گاہ شہ خوبان شدہ چشمان حمید
 بخت نیکش بنگر بخت سلیمان کردند

بر غزل حقیر شاہجہا نیوری

عشق از خلوت کشیدہ سحے بازار آورد
 قلب را بر کف نہادہ زیر دیوار آورد
 ساغر از چشمان آہو کردہ خمار آورد

حسن یوسف در زلیخا شوق دیدار آورد
 بر امید آنکہ بینی از سر بام عاشقت
 پیشین چشم مست نازت بادہ از خون دل

<p>دانه چون تسبیح ریزد شکل ز تار آورد کفر را بینی که در ایمان چه قرار آورد</p>	<p>انچه مومن انگند کافر حامل می کند زلف مشکین بوسه بر رخسار جانان نیند</p>
	<p>دم فرن در بزم جانان در ادب کوشش آحمید طبعش از حرف شکایت رو به پیکار آورد</p>
<p>چین با برو شده از محفل خود رو گیرد ناف مشک نکورانه به پہلو گیرد تیغ ابرد بکف از قوت بازو گیرد مشعل از دیده خود پیش تو آهو گیرد از غریب الوطنی قدر که لولو گیرد دست اندازد دستش بر گیسو گیرد</p>	<p>دل دیوانه مرا چون سحر بد خو گیرد آهواز غنبر گیسو تو گریو گیرد دل عاشق بت کافرنه بجا دو گیرد در شب تار بصحر او اگر گام زنی در وطن منزلت اهل سهر کم باشد مست چشم تو اگر لغزد او با افتد</p>
	<p>وقت شب آید اگر یار بگلزار حمید عطر دانه بکف خود گل شبنو گیرد</p>
<p>بخت اسکندر و تیمور خیالی کردند اندر ان باوه نشانند و جلالی کردند ناخن پاسبان تو بردند و هلالی کردند از نیستان بگرفتند و به قالی کردند سوے من بین که مراے سوالی کردند</p>	<p>دوش مار از سگان در عالی کردند چشم جادوے ترا چشم غزالی کردند گفتگو از قمر و مہمہ لاف است و گزاف شیر را تا که پیاسه تو نندے نیاز کام من ده صنما از تو چه خواهیم پرس</p>

<p>اندرون سینہ من ظرفِ سفالی کردند حیفت کو تاہ چہ شہامے وصالی کردند صورت وصل ترا شکل محالی کردند قطرہ خوبے توجیدند و لالی کردند قدسیان را ہمگی صوتِ بلالی کردند طبع عالی مرا طبع ز لالی کردند</p>	<p>حرف انکار تو بگست مرا ساغدل شب بجران تو چون سلسلہ زلف دراز شوق باپردہ کشد عصمت تو پردہ بند عاشقان منت سلطان پیے گوہر نکشد تا ز دیوان من از شوق سر ایند غزل میشود در سخنم جودت صائب پنهان</p>
<p>بادہ خواران ہمہ خوردند بجز درد حمید ساغوشیشہ صراحی ہمہ خالی کردند</p>	
<p>بر غزل حقیر شاہجہا پوری</p>	
<p>فتنہ کشا در بخلق چشم تو نیم باز شد بندہ جو بندگی کند از ہمہ سر فراز شد صبح و مساد و جام زدگشت و ضو نماز شد لیک بہ نیم رہ رقیب ماند و چو سگ از شد زلف سیاہ یار را عمر از ان دراز شد بہر ضعیف و ناتوان سخت رہ مجاز شد</p>	<p>دیدہ من سرشک بخت پردہ کشاے راز شد شاہ کہ بندہ پرورد از صلہ بے نیاز شد والہ چشمست را طرز عبادت ست نو در رہ عشق ریخ نیز گام زدیم سے یار صد دل عاشقان ز اگیرو پرورد بر ہم معرفت حقیقتش پردہ نکلند پیش عقل</p>
<p>شاہ بر آبنوگان حامی و چارہ ساز شد</p>	<p>بادہ بنوش اکھمید فاجہان با و سپار</p>

<p>ستم بردل بنیامی کند دل بتلا رادوامی کند ستمگر بلا در بلا می کند بعشاق کارِ قضا می کند شب دروزد بدوامی کند مسیحا دعای شفا می کند رسد بر بدون کے خطا می کند برای شفا خود دوامی کند نظر شاه سوے گدائی کند</p>	<p>ندانی کہ چشمت چهامی کند زدنباله چشم بمیار خود بر بحان رخ سنبل از زلف او لبش باشد ارجوے آجیات نباشد اثر تا کہ در آه من چونگر لیست حال دلم لاعلاج خندنگے کہ از قوس ابروزند کشد مسرمہ در چشم بمیار خود ترحم بجا جز نباشد عجب</p>
<p>جمید تو مثل گدا بردرت سوالے بنام خدای کند</p>	
<p>قدیر و سہی پیش خمیدن آرزو دارد کشال لب گوش گل خرنشیندن آرزو دارد مشام نافہ اشوبیت شنیدن آرزو دارد کہ ہر دم تادل عاشق رسیدن آرزو دارد غزال دیدہ مستت چریدن آرزو دارد کہ ہر ساعت زانوشم رسیدن آرزو دارد</p>	<p>صنم باقامت رعنا خمیدن آرزو دارد بیادرباغ بلبل جلوہ دیدن آرزو دارد غزال زودیدہ ات شوخی خریدن آرزو دارد مگر خارترہ باغچہ دل راز میدارد عجب گردرخ خوبت بروید سبزہ دلکش مرا با این دل وحشی چه جمعیت بدست آید</p>

<p>زبان خجروش خونت چشیدن آرزو دارد که رویت دیدۀ خورشید دیدن آرزو دارد</p>	<p>دل در بند هب عاشق دل آزاری روا نبود برون از خلوت آنی ماه یک صبح دم گاہے</p>
<p>حمید از آتش آہ رساے من شکفت آید کہ بابر قن گاہ او دیدن آرزو دارد</p>	
<p>صبح دم شرب از تہ پہلو نمود ہر کجا بکلید زر گیس رو نمود کفر من را نگر ہند و نمود جنبشے گرا ز خصم ابر و نمود چون گل خورشید سویت رو نمود</p>	<p>یار من رخ در خم گیسو نمود در فراق چشم مستت اشک من بہر رخسار ست سحر آموز خال کرد بد خو عالمے زیر و زبر ردے خوبت بچو خورشید و دم</p>
<p>میخورد تیر از زلفش حمید عنبر بولیش مگر دارد نمود</p>	
<p>حال خرابم نگر بنیخیز از کیفیت درد در صفت دیوانگان بودہ ام ہستیا مرد تشنہ لبم جاے آب میشود م آہ سرد قیس گذشت و مرا حیف کہ گنڈاشت نزد</p>	<p>ایکے ہجرت مرا چشم تر و ردے زرد من لبہ کوے تو رو بہ بیابان ہمہ از لب شیرین چکان درد ہنم شربتے بود ہمراہیم قیس بدشت جنون</p>
<p>دور صبا یم نگر د از سر کولیش حمید از بدن خاکیم گر چہ بر آورد گرد</p>	

بر غزل خسرو علیہ الرحمۃ

چشم تو زخم زخم ببا شق درون دہد خماے باوہ از پئے اغیار پر کند از بہر رنگ دست چہ خونِ حنا کنی باشد بہ نسیم بیج بہ بازار او دمام	از دیدہ قطرہ قطرہ از ان خون برون دہد ساقی مرا بدست کہ جامِ نگون دہد بر کفِ دلم گذار کہ یک جھے خون دہد فرد دست وصل بیک ل عاشق کنون دہد
--	--

بیند حمید جلوہ رویت بسر خوشی
گویا ز نام عقل بدستم جنون دہد

لبل بیا کہ نرگس ہنسیار خفتہ اند از بوے دلفریب گل تازہ غنچہا من ہم بقصد بوسہ سیم جبین و بیک آیا صفت ترہ بود این گرد چشم یار تا از غلط بچشم نمد گام در خرام تا ناگمان کند نظرے سچے بیدلان	گلمائے تر بہ سبزہ گلزار خفتہ اند مستند و بے خبر بہ سر خار خفتہ اند چشمان او برہ پئے آزار خفتہ اند یا بادہ خار بر در خسا ر خفتہ اند عشاق بر سر رہ دلدار خفتہ اند عشاق زیر روزن دیوار خفتہ اند
--	---

باز است لے حمید در رفتنہ ہچیمان
چشمان یار بین کہ چہ مکار خفتہ اند

بر غزل خسرو علیہ الرحمۃ

کہ تا چشم از خواب بیدار گردد
بگر درخت دل چو پر کار گردد
مرا گو ہر اشک انبار گردد
بیانم نرگس نہ ہشیا ر گردد
مگر دیدہ چرخ خونبار گردد
اگر دم کشم یا ربیزار گردد

بیاساقیا جام گنار گردد
پے بوسہ بر نقطہ خطِ عارض
ز ہجرت پے زینتِ حبیب دامن
اگر گل رُ بانی ز گلزار بلبل
جفا کم کنی ورنہ از نادک آہ
چہ گویم ز حال بد خویش پیشش

کجا جان بری لے حمید از خمستان
اگر چشم آن ماہ سے خوار گردد

ایضاً

از پے بلبیان مگر این ہمہ یک عذاب شد
خارج چشم کل شکست غنچہ درون حجاب شد
دل شدہ خون بعد از ان خون من آب شد
چند بسوزم از درون لے جگر کیاب شد
خیرہ بود نظر اما مست آفتاب شد

غنچہ دمید و گل شکفت باغ باب و تاب شد
دست صبا دراز شد لے تو بے نقاب شد
اینکہ ردوز چشم ترا ز غم سحر اشک نیست
چند ز دیدہ خون وہم چند ز درد دل ٹیم
قبل شباب دیدہ ام ماہ رخت بسے مگر

جان ز دل نکلا وجست ہم کار شد

وی کہ سے حمید خود مست سوار اندی

بر غزل خسرو علیہ الرحمۃ

از بوسے زلفت یار بزخم دو انشد
 لے و اے دیدہ من مسکین احنانشد
 در چشم من ز خاک درش تو تیا نشد
 شکر خدا کہ تیر نگاہش خطا نشد
 بیچارہ ام کہ دولت صبرم عطا نشد

امروز غمگسار دل من صبا نشد
 بوسیدے دے کف پا از لبان چشم
 دیرسیت دورانده ام از کوی آن نگار
 او طالب ہلاک من و من رضا پرست
 لے پند گو دے ز نصیحت زبان ببند

تا چند بے نیازی آن بت کہ از حمید
 روزے نشد نماز بپیشش ادا نشد

عجب باشد کہ خونخوار است چون غوار می آید
 ناید بہر تیمارم پے آزار می آید
 خرامد نرم نرم از حیلہ چون بیمار می آید
 کہ آید بچو بیمار ارچہ او مکار می آید
 بخیزے مردم چشم بست عیار می آید
 پیام مرگ من از ابرو خدا می آید
 ولے در راہ من بیان خط چون می آید

شیندم بہر تیمار دلم آن یار می آید
 لگرد اند کہ جان من با استقبال خواهد رفت
 نمی خواهد کہ دستے عاشق از شوخی بردوش
 ولیکن از محبت ختم کنم دستے بہ پلوش
 تقاض چشم من باشد کہ خالی ز نامحرم
 اشارت می نماید جانم انگشت مرقاش
 برد شو قم بسوے آب حیوان لب شیرین

حمید سان بود پیمان فاد شواری آید

ہلوان وصل چون کرد شوخی گفت شوخ از

<p>پے عاشق بلا اوراق کردند سویہ اسے دل عشاق کردند مر ابد نام در آفاق کردند سب نوشش تر از بلاق کردند کہ آہ عاشقان چہ قاق کردند غلط شیرین تر از اطلاق کردند</p>	<p>ضمیمہ را بر سر اسواق کردند ز دو دہم آتش رخسار جانان بر اسے شہرت نامہ نکویش پے تردید زہر مار زلفت نسوزد چون جہان گیشد و شنگ کنی جان مرا چون کوہ کن تلخ</p>
<p>حمید از دست ناز او چہ حسرت بقتل عاشقش مشتاق کردند</p>	
<p>ردیف (ذ)</p>	
<p>از گل آورد بمن بلبل نالان کاغذ گر چہ صد بار نوشتم بہ جانان کاغذ مژہ ام خامہ بود گوشہ دامن کاغذ خامہ انگشت بود ریگ بیابان کاغذ زان سبب در کف او آمدہ لزان کاغذ</p>	<p>بہر ارسال بان رشک گلستان کاغذ خبر از بی کسی و حال تباہم نگرفت سازم از اشک مداد و کلمہ از دیدہ دوا بہر دیوانہ تو رسم کتابت و کرسٹ حرف مقصود نوشتم بہ یار بد خو</p>
<p>از گل بوسے تو تصویر کشد طرفہ حمید قلم از خار کند سینہ عریان کاغذ</p>	

رولیف (ر)

دورم ز جانان بے بال و بے پر
گشتم سر اسر شوق و تمتنا
ہر لحظہ باشی در دیدہ من
آیم بکویت ہر روز و ہر شب
پیش قدرت لاف نیز دو لیکن
دزدیکہ پہنان دل بردار من
حال خراب عاشق خدا را
مردم و لیکن رستم نہ تنہا
در یاروان شد از خون دیدہ
مالیہ باشی شاید دے لچند
مالیدہ ہا شد بیشک دل من

از ہجر دارم در سینہ نشتر
او عشوہ و ناز از پاست تا سر
بارے نہ آئی یک لحظہ در بر
گا ہے نگاہے بر من ستگر
سروسہی ہم ناند برابر
این ترک چشمان دانند بہتر
لے یار بنگراے یار بنگر
در دیدہ صورت در سینہ دلبر
این جور تا کے بر من ستگر
پاے خانی گشت ست دلبر
بوے دل آید از دست دلبر

دائم حمید بے خانمان را
کور آنہ بودہ در خلق یاور

جنون بنود مار ار اہ کسار
مسیحا خود مر لیض چشم بہار

بتان را میشود خانہ بے گلزار
علاج درد مند عشق دشوار

<p>همه مار ابو دیوسف خریدار مرا بتجارت در دل از لب یار اگر از دست گلهایم سرفراز مرا یک دل بود چون نقطه پرکار تو گوئی برن آمد سست از غماز</p>	<p>خریدار است یوسف راز نیغا محبت رنگ هم رنگی میفشانند بچشم بدلان باشد مقامش ز هر سود دست اندازی خوبان بردن بردن نگاه او چه پرسی</p>
<p>بهر تار نفس یاد پیری رو حمید مانعی دارد دیگر کار</p>	
<p>ردیف (ز)</p>	
<p>او کند بحراب ابروش چون نماز اگر کمانچه ابروی او ست تیر انداز چه باک در ره عشق است از نشیب و فراز چه طور می شود انجام شد چو این آغاز بسان شمع گدازد دم شبان دراز</p>	<p>دمنوز اشک نماند عاشقان جانباز مدام سینه سپر شود لا بد در بسیار جنون ست زهر و ناصح چو است شمع خورش دلم طپانست چو سبیل تنم نزار چو تار درون سینه چه آتش فتاد از غم بجز</p>
<p>دلم نگفت بکس ما چراست عشق حمید مگر چه چاره که شد چشم خون نشان غماز</p>	
<p>قرار و صبر درون دل خراب انداز</p>	<p>دمن ز چهره خودی پری نقاب انداز</p>

ز عکس چهره بساغر تو آفتاب انداز سرور دیکف بجان دل شراب انداز قدم بنام خدایم در رکاب انداز هزار آبله بر رویش از حجاب انداز بسان مردک دیده اش بآب انداز دلش بسوزد درون ساغرش کباب انداز هزار آه و فغان بر لب رباب انداز مدا دریز قلم را نه و کتاب انداز	کے ہمیکہ بخرام در شب مہتاب نظر زدیدہ مدت بکن سحے مینا بقفل کردن عشاق گر سوار آئی بآب و تباب جمالت بیالاب دریا ہو اے چاہِ ذوق دارو این دل مضطر نما بہ لالہ گلشن لب مسی آلود بیا بحلقہ مستان و بازو و از بزم سبق ز محو شدن خواندہ بکتاب عشق
--	--

حمید وادی عشق ست باش پیر و حضر
قدم بجادہ پیران تو در شباب انداز

بر غزل حضرت رونق مہر موم

از خیال سنبل زلفش پریشانم ہنوز خاک گشتم یک در یاد غزالانم ہنوز از خلوات ہاے لب میں شکر ستانم ہنوز بر گل خسارات لیکن غر لخوانم ہنوز وے من اندر غم چاک گر بیانم ہنوز	گل بھون باغ خندان ست و گریبانم ہنوز کشتہ بودم بسکہ از تیر بلا حے چشم ست بوسہ برقند لببت دادم بچو اسب عمر گذشت فصل گل آخرد شد و بلبل بستان رفت پختہ کاران جنون از سوزش دل رفتند
--	--

<p>دل بزلفت بستہ ام لے و از ندامت ہنوز دامن رحمت بمن افکن کہ عریانم ہنوز بید گشتم از ہواے عشق لرزانم ہنوز</p>	<p>از پے آزادی بگذشتم از فکر و دود کون نفس بدکیش من از سر جا کہ تقوی کشید لاغر اندام ز تپہاے فراق سر و قد</p>
<p>جان زد دل بُردی چو رفتی دوش از آغوش حمید باز جان جان بسویم آ کہ بیجا نم ہنوز</p>	
<p>رویت (س)</p>	
<p>سرو ہا آزاد شد قمری پشیمان در قفس خندہ من نیست جز خاک گریبان در قفس ہدم مای شود صد آہ و افغان در قفس میتوان کردن رفو از نوک کان در قفس چشم من دارد برائے دل چہ پیمان در قفس</p>	<p>عالمے خندان و ما با شیم گریان در قفس داغماے سینہ ام باشد گلستان در قفس بیکسی گرشہ نصیب من بر سحر افق چہ باک یک نظر انداز بجال دلم صد پارہ ابر نیسیان کشتی گوہر سدن جوے فرات</p>
<p>بر حمید دور افتادہ خدا را رحم کن لے صبا گاہے رسان خوشبو جانان در قفس</p>	
<p>از حال من میرس و از ما سفلی میرس از عمد خویش پرس مگر از حیا میرس کیفی کہ بر لب ست مرا از حیا میرس</p>	<p>از چشم فتنہ نراے تو دیدم چہا میرس در وصل چسپیت در دل من چہا میرس بیخس بود ز لذت پابوس بیخیر</p>

<p>از عند لیب پرس وز باد صبا پرس آئی درون دیدہ من از کجا پرس رہزن چہ طور گشت چنین آشنا پرس</p>	<p>خارے رسد کہ در دل عاشق زگر خان بینم رخ تو گر چہ نباشی بہ پیش چشم نفس بدین ست کہ شد باعث فراق</p>
<p>از حب سحر خال رخ یارے حمید دی شب بجان خستہ من ماجرا پرس</p>	
<p>ردیف (ش)</p>	
<p>بدنیا گر کسے داند بدان چشم فتانش دلہ آسودہ میباشند بہیچ زلف پیانش مگر صدہ صیفت ہجر مابناشد ہیچ پایانش نہ تن ماند نہ جان ماند شبے باشم جوہانش کہ شد ناز کتر از تار نظر اقرار و پیمانش خیال گل خلد چون خار گر بینی گلستانش</p>	<p>دل من درد میدارد نداند ہیچ درماش جهان از گردش یام و دور چرخ منالد بعالم ہر چیہ مخلوق ست باشد انتہا او سگاہش برق نداد جالش سیم سوزد دل اصد و عدوہ وصلش خلاف آید عجب بود ہو اے گل تر ابلبل بود از جمل و نادانی</p>
<p>بہ خوبی شہرہ آفاق گردید و بہ محبوبی حمید خستہ تا شد عند لیب سنبستانش</p>	
<p>بلبلان مستند و قمری درخروش در زمین آمد کد امی میفروش</p>	<p>بہر گلے دارد سبوسے مے بدوش سر و جنبان لالہ را ساغر بکفت</p>

<p>گویدم خورشید و مه هر صبح و شام چشم بنماتا فزا دید کیفیت ساقیا جام میم لب سر یزده ضبط کن اندر غمش پروانه وار</p>	<p>خیز اے غافل خدا را جام نوش بشکند خم را شراب آید بجوش سپید میخانه چو آمد جرم پوش زانکه تن را سوزد و میرد محوش</p>
<p>کوش در مستی و مدبوشی حمید پیش ناصح پنبه را افکن بگوش</p>	
<p>بر غزل حقیقه</p>	
<p>سپر دم مایه خود را دم داند و تقدیرش چو پیش آیم بنید سوسه من از نرم تصویرش مگر چون محاسب نیم همی لرزم ز تکفیرش بپاش شور قیامت بود در کولش بزنجیرش فلک را اگر کند الله اکبر شور بکیرش عبارت قسین بینی سر و قیامد بتوقیرش شبه خاور نگردد روزیم ناک تیرش باغوش آیدم دلبر دم گوید به تعبیرش ترا بنیست ست نیک یل شدی بجز شیرش</p>	<p>بت کافر باید دل ندانم هیچ تدبیرش نخواهد از حیا دلبر بغیران دیده بکشانش بخوابد ز تن ز من نهم بر آستانش دل دیوانه ام را دوش میتس یا آردند بمقتل چون شود مصروف قتل عاشقان صنم دیوانه ات را در بیابان گر گذرد کمان ابرو قاتل فلک را پشت خم دارد بخواب فتادم از چرخ و در امن امشب فدای خسر و خوبان من شد یوسف کنعان</p>

نهد یک دام از تسبیح در راه صنم زاهد
حمید اصلا مشو خافل میاد در دام تیر ویش

بر غزل حضرت امیر خسرو رحمه الله

مراستی فراید به دم از چشمان میگویش جنون عاشقان کج کم شود از زنده شداروها دل عاشق تویی شد از غم دنیا و باقیها اگر از اشک عاشق میرسد دایغ بر آتش	دل مره گم کند از ظلمت گیسوے شنگوش بلغز و پای تدبیر طیبیان میش انفسش بهر تار نفس آه و فغان بیسازد از غوش بپاد اشکش خضای میکند بر تیغ از نوش
---	---

حمید از رود بار چشم جاری میکند دریا
برای سیر تا آبی کنار آب جیوش

ردیف (ص)

یارم از سلسله موند به زود و خلاص قتل عاشق بعد کردی و ثابت جرم منع از عشق نمایند ولی ملت من بتلاش در یکدانه دل گم شده ام وحشیان هم شده از باد چشمیت بخود	منکه دستی و دیوانگی باشم ز خواص بوسه بدرد تیم ده که نیکم تم تقصا ص منع سازد که کنم گم کنم غمهاے قاص باشم هر خطه بدریاے محبت خواص مست طاوس بود گردید و باشد قاص
---	--

ناز بر نجات کند گر بکنی نذر قبول اندکے درد دل آور ذریعے اخلاص

در بیان رخ خوبت ز غزلماے حمید
بر فلک زہرہ بوجد آید و باشد رقا ص

(رولیف ض)

بفصل گل نہ شد از سیر او بہار غرض
خیال چشم کسے در تلاش آہو کرد
بچشم آنکہ بود محورے رنگینش
کسیکہ مست خرابات حسن دلگیر ست
مزار کشتہ خود خواست بے نشان کردن
کہ چشم صید فگن را بود شکار غرض
وگر نہ دل شدہ را چہیت باشکار غرض
بود ز سنبل صد پیچ زلف یار غرض
ندارد از در خار طر حصار غرض
کہ دست نازک او داشت باغبان غرض

لہیب ماشدہ پا بوس گلزار حمید
جز این نداشت دل زار از نثار غرض

(رولیف ط)

خدمتش نبوشتم ام از درد دل بسیار خط
عرض حال زار خود پیشش زبانی کردنی ست
راہ من در محفل انیسیت ترسان نامہ بر
در جوابش حیث نامد سو من یکبار خط
کہ تو اند کرد بیتابی دل اظہار خط
کاش بیندی نوسیم بردو دیوار خط

بوده ام باقیس سواد تے صحرانورد چشم زگس زلفت سربالاکل خوش باله گرد قمر یا سایه گرد آفتاب	اے صبا از من رسان سونش بر کسار خط گر گنم وصف سراپا می شود گلزار خط گرد گل ریحان بود یا گرد آن رخسار خط
---	--

و اے بخت بد نه پُرسد هیچ از حال حمید
از لطف می نویسد جانب اغیار خط

رولیت (ظ)

بیایغ گر نشود یار در کنار چه حظ پسند خاطر باشد مدام تنهایی نماده شوق شهادت سرم بیایغ نگار بپیش یار بود لطف جان فدا کردن شدم چو باده کش چشم مست نازکسے	تھی ز بادہ چو جام ست باہمار چه حظ رقیب روسیہ گر شد بہ بزم یار چه حظ بکار گرنہ برد خنجر آبدار چه حظ بسنگ سر بزنی گر بکو ہسار چه حظ دگر ز دیدہ آہوے مرغزار چه حظ
---	--

جهان اگر چه برنج آید از فغان حمید
دل حبیب نسا زد چو بقیہ ار چه حظ

رولیت (ع)

بہر قلم ابروت دار دگر از خنجر متاع	در دلم از یاد مثرگان تو صد زشت متاع
------------------------------------	-------------------------------------

<p>عاشقانرا از لبِ دلبر بود شکر متاع از حسینِ بنوعِ کرده یارم بود انحر متاع و فتر شوقِ تو می داریم در محشر متاع می بود ما را ز خالیِ هندوش عنبر متاع آه من دارم چو برق از آتشِ داخلِ متاع</p>	<p>اہلِ جنّت را بود از چشمہ کوثر متاع لے صدقِ داری اگر از دانہ گوہر متاع ز اہد از آنکیہ بر رویِ عبادتہاے خود گلِ بیوے خویش ناز و آہوان بزقدِ شک دشمنِ بدگوے من بار بدل اندیشہ کن</p>
<p>منت از زاری دل باشد بجز اشک حمید چشمِ مادر و ز اشکِ خونِ درِ احر متاع</p>	
<p>ردیف (غ)</p>	
<p>چشمِ نرگس بنگر چون شدہ ہشیارِ بیاغ یک فقط روی تو باشد گلِ بیخارِ بیاغ طرفہ ترمی شودت گرمی بازارِ بیاغ لالہ را سوخت جگرِ حسرتِ خسارِ بیاغ میکشد از قد و لہجے تو آزارِ بیاغ</p>	<p>از درِ میکدہ ساقی شدہ سرشارِ بیاغ گرچہ صدگونہ گل و غنچہ بعضی گلشن گل و بلبل ہمہ در بیاغ خریدارِ تو اند پیشِ سنبلی ز آن طرہ طرارِ کسے سرو آزاد بود گرچہ زانودہ جہان</p>
<p>یکجہان تیرہ بود بے تو بچیمانِ حمید چون شبِ ماہ بود بالو شبِ تارِ بیاغ</p>	

رولیف (ف)

<p>از رہِ تسلیم من باشم مقابل سر بکفت من بعد حمران بچران بادل بر بکفت من بروز حشر آیم از نجد ساغر بکفت از در میخانه چون آید کسے ساغر بکفت می بود مژگان من از اشکها گوهر بکفت از تبسمها لب باشم گم شکر بکفت خط آمرزش زد دست شافع محشر بکفت</p>	<p>ابروان یار بہر قتل من خنجر بکفت بزم او از پر تو لعل لبانش زر بکفت شد ستر شتم از شراب اُفت چشمان یار سستی و مدہوشی دیوانگان افزون شود درواقش چشم من از ابر نیسان کم نشد زخم دال انفیض آن کان ملاحظت بزرگ گر چہ بد کارم بروز حشر خواهد شد مرا</p>
---	--

اللہ اللہ جاے او باشد بچشمان حمید
دا من حسرت بدار دخت اسکندر بکفت

<p>گویا بود سرف روان کہ این طرف کہ آن طرف بلبل پردرد گلستان کہ این طرف کہ آن طرف افکن نظر جان جہان کہ این طرف کہ آن طرف صد بسمل و صد نیجان کہ این طرف کہ آن طرف از دیدہ باخونا چکان کہ این طرف کہ آن طرف بفروخت دی شفق جان کہ این طرف کہ آن طرف</p>	<p>جانان رود در بوستان کہ این طرف کہ آن طرف دیدست رویت ناگمان اندر تلاش است از آن جمعے دوان از ہر طرف بہر تاشے رخت از عشوہ اش صد تیغنا از غمہ ہا صد تیر ہا از حلقہ بادہ کشان رفتی بتا دامن کشان بکیس حمید از بیدی دچا سو کھے او</p>
--	--

روایف (ق)

<p>انزوان کمر بود فصل بهاران در فراق شد کلام باخیال یا رنپهان در فراق درد عاشق را نباشد هیچ دیوان در فراق جانب خود میکشد چاک گریبان در فراق لاله زار می بود اما لیدان در فراق کار نشتر با کند خار مغیضان در فراق</p>	<p>باعث تسکین نشد سیر گلستان در فراق دور از من بود لیکن صورتش پیش نظر لے طیبیان و ارنے تلخ نم گود سود مند ماجرای طرفه باشد نیچه عشاق را حاجت گلهای رنگینم نه شد از اشک خون قبح چشمم آبله صحرانوردان را سزد</p>
--	--

از هجوم گریه در بچران چه میسر سی حمید
چشم گوهر بار من گردیده نیسان در فراق

روایف (ک)

<p>زود بگذر و مینداز تو دامن بر خاک پیش بهتا بنشیند چو برهن بر خاک دیده بکشا و نگر این همه گلشن بر خاک مثل پروانه مرا هست نشیمن بر خاک خورشید ساده فرج و بت بر فن بر خاک</p>	<p>کشتگان تو همه داشته مسکن بر خاک در حضور تو نگوین می شوم سر نخشوع خاک شو که مشوتاز تو گلهای چیتند شمع سان رخ تو سحر عالم بالاداری اثر نور جدا خاصه خاک جدا</p>
--	--

والہ حسن کسے باش کہ باقی ست حمید
کہ حسینان ز فنا یافتہ مدفن بر خاک

دِقْنَارِ بِنَا بَلْغَتِ مَلَاکِ دل بریان مگر کباب گزک می طپر چون بغیر آب سماک لیک ریز در او عذار نامک لے خوشا بخت من کہ گفت چہ شک ز گس آسا کشادہ ایم پلاک	تیشہ آہ من بکوہ فلک بادہ کش بلبل از سبوی گل ست دل من در ہواے رویے کسے جام شربت بگیرم از دہنش گفتم لے یار عاشقم دانی اللہ اللہ چہ انتظار کسے
---	--

مژہ جاروب میکنیم حمید
از رہش دور افکنیم خشک

رویت (گ)

می پرد از رخ گلہا سے چمن بکیر رنگ زلف دلبرب دریائے محبت چون رنگ حرف انکار تو بر تیشہ دل باشد رنگ اندرکے درو بدل می شود از نوک فزنگ از صفای رخ زیبای تو شد آئینہ فزنگ	پیش آن رشک گلستان من از بخت فزنگ آہوے چشم صنم در پئے عشاق پلنگ وعدہ خولش وفا کن منما دل مشکن سے عاشق بتامل چون بی بینی چہ سود متعیر نہ فقط من شدہ ام از حسنت
--	--

نسبتے نیست بذات تو بُتِ چینی را | کفش بردار تو هستند حسینانِ فرنگ

دل ربودی ز حمیدِ خود و انکار کنی تو
یک نظر کن سوسے دلماسے گرفتار بچنگ

ردیف (ل)

دی شب بانداز عجب آمد ستگر در بغل | از ابروش خنجر بکفت از زلف از در در بغل
صد حیف در باغ جهان شاد می غم تو ام بود | گل میرسد در بوستان از خار شتر در بغل
گردن بر پیش رے تو آئینه آرد از قمر | دارد بر اسے زلف تو از مچھو در بغل
عاشق بر قصد از طرب دلبر جو از میخانہ | می آیدش ساغر بکفت میتا احم در بغل
عکس رخ دلدار در آئینه دل جلوہ گر | ہر لحظہ می باشد مرا یکتا ہ پیکر در بغل

کردی جفا ہا بر حمید و گشت یک عالم گواہ
من پیش حق آیم بروز حشر محضر در بغل

تا چہ باشد دوستان در عشق و انجام دل | کہ بود آسٹوب جان گاہ ہو دو آرام دل
کہ بود یارب کہ آید آن پری آرام دل | صبر و ہوش از من رُباید تا بر آید کام دل
آن ستگر در تلاشِ حبیبیت معلوم نشد | جان دہم دل دادہ ام تا ہم نباشد ام دل
کہ بت عیار در آغوش من آسان رسد | در رہش بیفائده افکنده ام این ام دل
خانہ دل را سپردت کردہ ام از من پرس | خواہ باشی اندر نش خواہ شو بر با ہم دل

<p>شد بزرگ گریه خون شده در جام دل قابل نفرین بود هر چند طرز خام دل</p>	<p>در زقاق چشم مستت گریه چشمان من مانش دل میشود هر کس که باشد و فوب</p>
<p>بهر تفریح طبیعت خواهد آن شوخ از حمید گوهر اشک و گل داغ جگر بادام دل</p>	
<p>عاشقان گیرند از او نور دل خمر کش مارا بود انگور دل جلوه گر باشد صنم بر طور دل یارد اند حالت مستور دل غیر رانا ید بچشم کور دل میزند منقار بر انگور دل</p>	<p>چون نباشد روے او منظور دل میکنند خمار از انگور خمر همچو موسی داد می ایمن مجو محتسب بر صورت ظاهر مرد دیده من آنچه بیند در رخس نوک مژگانست چو طوطی بر فرخ</p>
<p>چشم جادوے ترا گوید حمید یک نظر سوے دل مجبور دل</p>	
<p>سینه صد چاک کند گل بکنار بلبل پاک سوز دل و جان صبر و قرار بلبل از شکر خند و وبال است خمار بلبل گل چراغی بنهد در شب تار بلبل باغبان میکند از خار که دار بلبل</p>	<p>در چمن از اثر ناله زار بلبل آتش حسن و جمال رخ گل فصل سار ستی بلبل شوریده سرازیم گل آشیان خود از ان بر سر گلشن بند یافت از خسر گل حکم سزا مجرم عشق</p>

باصباے چمن آمیخت غبارِ بلبل معن گلشن سوز از بهر مزارِ بلبل برگ گل باد صبا کرد نثارِ بلبل	شوق دیدار گل از دل نرود و بعد فنا دوستان مرقد بار اسر کوشش بکنید شاه گل رخت سفر بست و بهار آخر شد
ختم کن این غزل نغز و بنه خامه حمید شرح کافی شده از سر زنگارِ بلبل	
ردیف (م)	
بر غزل صائب مروجم	
بادل نازک با آتش چون سندر ساختیم از خیال گفت شیرین تو شکر ساختیم گر چه ما صد بارش از بهر چون قبح تر ساختیم از قناعت پاشگسته با مقدر ساختیم	ما بجز ریا و بیان ستمگر ساختیم مردمان گردند بهر قدر و مادر گوشه ز آتش عشق ست شاید اینک لایب خشک که پریشان بهر زگر گویم شمل دیگران
من نه امروز ای حمید اندر سخن جولان زغم ساها شد طبع موزون را سخنور ساختیم	
از خیال چشم اندر سینه نشتر داشتیم حصه بیداد از دست تو اکثر داشتیم زیر پایش برگلو و قتیکه خنجر داشتیم	دوش از یاد پیری رود در دور سرد داشتیم لطف محبت دولت و صلّت نصیب غیب شد شوق دیدارش مرقه را ز خدمت جنبش نداد

<p>در شب بیدار بگردان حال ابرو داشتیم قصه پیرحمی جلاد از برداشتیم ماکه چشم داد از در بار آورد داشتیم</p>	<p>نیم سمل می طپیم این طرف کپان طرف پیش حق روز جزا گفتیم خود بر رفته او بر جفا سے مہ جبینان جہان کریم صبر</p>
	<p>جلوہ گاہش مردک بد فرس پا چشم حمید حیف شد وقتیکہ ما بخت سکندر داشتیم</p>
<p>از سلسبیل بر لب شیرین گمان بریم تا پیش یار از شورش اگر صغان بریم از رنگ زرد خویش باو ز عفران بریم رہ سوے چشمہ حیوان در میان بریم از درد و یاس و غم تمن از دستان بریم</p>	<p>گلدسته ز رفته تو اندر جان بریم از خون دل به نخل غمش می و صیم آب جلے جناست خونِ دلم بر کف نگار ظلمات می بود صفِ مژگان بگو چشم در بزم یار نقد دل خود فرو ختم</p>
	<p>کو طاقے کہ گام ز ند در ز ہش حمید یارب چہ طور بردش این ناتوان بریم</p>
	<p>ز دست عشق پری جلالان مدام دل در عذاب دیدم ز آتش حسن گلخاران جگر بسینہ کباب دیدم بیا دجانان چو دوش خفتم جمال رویش بخواب دیدم پے تماشائے مہ نشستم مگر مہ اندر سحاب دیدم ز چشم مست تو مستی من زباوہ عشق دل برندی</p>

بکیفم از هر دو چون جوانان بشتیب از تو شباب دیدم
 ز کاکلت آدمی پریشان فلک بگردخت بگردش
 به لعل و گل خون از لب تو تمام عالم خراب دیدم
 ز صد اگر کم کنی تو یک یک یکه بماند بغور بسگر
 ز وحدت آمدنگار کثرت چنین جهان را حساب دیدم
 ز خت ز گرمی عرق بر آورد من به نظاره در خیالم
 باغ رفتم علی الصباح و بزیر شبنم گلاب دیدم
 جمال رده تو کرد با من که دیدم موت بطور سینا
 خَرُرْتُ مُعَقِّقًا جَعَلْتُ دُكَا مَكْرُتًا لِي نَقَابًا دِيدِم
 بگفتمش کاس پری سنگر جبر از عاشق گشتی نترسی
 بد زبیه هوشان همین یک بگفت کار ثواب دیدم
 چیر پرسی از من حمیت ز نادان زگری من بهر جانان
 گریستم جبر احم آسان که چرخ مثل حساب دیدم

نَبِيٌّ كَرِيْمٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 بِهِ نَدَخَلُ الْجَنَّةَ لِلْقِيَامِ
 بِوَجْهِهِ مُضِيئَةٌ كَبَدِ الظَّلامِ
 بِخَلْقِ عَظِيمِهِ وَفَصْلِ الكَلَامِ

لَنَا شَاعِرٌ يَوْمَ يَدْعَى لِأَنَامِ
 بِهِ نَنْتَقِي حَرَّتَنَا الرَّاحِدِيْقِ
 لَقَدْ نَوَّرَ الْمَلِكُ فِي دُجَلَةٍ
 وَقَدْ سَحَّرَ النَّاسَ فِي نَفْرَةٍ

لَبَّكِي الْحَمِيدِ الزَّمَانِ لِلْفِرَاقِ فَيَا لَيْتَهُ أَنْ يَسْرَى فَلَ لِمَنَا مِ	
دیوانگی از غمزه جاوے کہ دارم ہر چند کہ من بادہ نوشیدم ولیکن آ میختہ آید ز صبا بے دل و زلف از ناله من سر تووان داشتت ببالین زاندم کہ مسلمان شدہ ام سر بسجودم	دشتت بدل از دیدہ آہوے کہ دارم این نشہ بسر از اثر بلوے کہ دارم یارب دل خود بستہ بگیسوے کہ دارم شوریدہ سر ام سر بسر کوے کہ دارم بردارم اگر از تو بگو سوے کہ دارم
پرسی ز حمید از رہ شوخی کہ چسگونی دانی کہ چنین حال بد از خوے کہ دارم	
دل اندر زلف شبگونش چو بستم ز بدستی من زاہد مکن عیب ز خال نامسلمان تو باشد بفرقم بے خطر آپاے کو بان رود گر جان ز تن بیرون غمے نیست	من از فکر دو عالم پاک رستم ز چشم نیم مست یار مستم کہ من مثل برہمن بُت برستم نعمت تن سوخت اکنون خاک ہستم رسد دُنبالہ ز نفس بدستم
حمید از خود مراستی فرزاید ازان روزے کہ با ساقی نشستم	

بر غزل حضرت خسرو

بخت کو یارب کہ اور اتا سحر در بر کستم
 تو تیا سازم درون دیدہ جان در کستم
 در رگ جان حزمین خارِ مینلان در کستم
 دست ہندو گیرم و از پشمہ کو تر کستم
 لشکرے فردا ز مرقان برد ز خیر کستم
 میشود گلزار آستان چو آب بر کستم

طافتہ کو شورش مستانہ ام از سر کستم
 اندر کے خاک درش آری مبارک دامن
 تا دہد یاد از سر مرقان در ایام ہجر
 دسترس باشم اباسے چو بر فال لبش
 دوش چشمش گفت با پاک دلم ہشیار باش
 گشت آتش بخلیل اللہستان جان

در فراق از بہر تسکین دل زار حمید
 از خیال یار بر صفحہ جگر پیکر کستم

گذشت آنکہ بخت چہین داشتم
 بجور تو گر چہ یقین داشتم
 تمنّا دم واپسین داشتم
 رقیبان مگر در کمین داشتم
 نہ مثل تو عاشا کمین داشتم
 نہ این آسمان نے زمین داشتم
 ز گفتار تلخ انگبین داشتم

بہ پیش تو رو بر زمین داشتم
 عجب باشد از من کہ دل دادہ ام
 نہم دیدہ بر لپت پایت دے
 ہی خواستم حال دل گو میت
 دلم جائے تست و خرابش کنی
 بلوے تو شدوی شہم جائے نو
 حمید از تو بشنید و شناہما

بر غزل حضرت خسرو علیہ الرحمہ

رعبِ حسنِ تو نہ بگذاشت کہ بالا بنیم
 سے تو دیدہ ازان دیدہ شہلا بنیم
 گلستانِ رستہ و ہر لحظہ تماشا بنیم
 من کہ باشم کہ بگفت زلفِ چلیپا بنیم
 پُر ز خونِ از لبِ ساقیِ دلِ مینا بنیم
 دیدنی این ست ز دستِ تو چہ فردا بنیم

آمدی بر سرِ بامِ آنکہ تماشا بنیم
 واسے محرومیِ من کارِ بر آرم ز رقیب
 بر دلِ بے سپر از ناوکِ سینہ دوزت
 بختِ مشاطہ بود دستِ درازی با جعد
 عاشقِ از چشمِ جو خونابہ بریزد چہ عجب
 چشمتِ مشبِ بے آزار چو چشمکِ بزند

آہ گر بکشند از سوزِ فراقِ تو حمید
 آبلہ در جگرِ طوطیِ طو بے بینم

بروے حسینتِ قمریِ فردوشم
 بآبِ لبانتِ شکرِ می فردوشم
 بموے میانِ تو سمریِ فردوشم
 ز نخلِ محبتِ شمریِ فردوشم
 بلوے تو شامِ و سحرِ می فردوشم
 ز بارغِ جنانِ صد شجرِ می فردوشم
 گھرِ سووہ کحلِ البصرِ می فردوشم

بر سیمِ حسینِ تو زرمی فردوشم
 بہ خالِ سیہِ مشکِ تری فردوشم
 نباشد ازین ہیج سوداے خوشتر
 بدکانِ چشمِ خود از دانہ اشک
 بگیر از من سے جان کہ من نقدِ جانرا
 بسر و قدرتِ ارچہ بے سایہ باشد
 بخاکِ درتِ بہر چشمِ دلِ خود

صد لے حمید تو از صد متنا

بیک غمزه جان و جگر می فرود شتم

میراث عشق ز آدم و حوا گرفته ایم
 ما آشیان به سدره و طوبی گرفته ایم
 دل راز سینه بهر تماشا گرفته ایم
 بر جان خود بلوغه فردا گرفته ایم
 کالے درد تو شہر عقبے گرفته ایم
 موبجے بدل ز خون متنا گرفته ایم
 بیفائده نہ تر گس شہلا گرفته ایم
 مادر حباب دل ہمہ دریا گرفته ایم
 ز نوجوہ روز نعمت دنیا گرفته ایم

مادر ازل ز چشم تو صہبا گرفته ایم
 از فیض عشق شہیر عقدا گرفته ایم
 بخت فزاست خنیش بسمل چشم یار
 امروز آہ سرد تو پ عشق و درد بحر
 ما راز شوق تست نہان دفتے بدل
 از شوق دست بوسی دست خنیش
 یاد آور ذرستی چشم کسے بدل
 روے تو در دل ست و دوتی پیش چشم
 اسکندر از جہان نتوان برد اندکے

ناخواندہ رفتہ ایم بزم صنم حمید

از خود بلا بجان بہ تقاضا گرفتہ ایم

گلے ترا ز دہن شمع آرزو دارم
 بسین بعشق تو لے مہ چہ آبرودارم
 چو آہوام کہ نگا یو بہ چار سو دارم
 براے یوسف گم گشتہ جستجو دارم

امید وصل از ان ترک فتنہ جو دارم
 روانست آنکے دیم ز فیض چشمہ چشم
 بدل نشستی و از بلوے رشک تو شتم
 بر آسمان روم و گہ روم زیر زمین

شبیہ خویش مثل تو ہو بہو دارم برنگ بلبل اگر جو شش گفتگو دارم دو آب پیش دو آتش چہ دو بہو دارم ز دست باد صبا عطر مشکبو دارم	چہ طور صبغہ عشق تو رنگ بر بند سخن ہی شنو دلیک مثل گل خاموش ز خشم شعلہ فگن چشم او من گریان مگر بکا کل آشفته اش دے آغشت
---	--

ابشوق سر وقت شد حمید تو شبگرد
بسان فاختہ یک بانگ کو بگو دارم

پر غزل حضرت خسر و علیہ الرحمۃ

ابشب از یاد و آغوش پرازنا من دارم نگار از کار گاہ عشق طرفہ پیہ من دارم تو بت را می پرستی من نگاہ بت شکن دارم ہزاران اشک خمین بے تو من اندر من دارم بغر بت گر چہ صدر رخ و من با خوشیتن دارم نہ دل دارم نہ سر دارم جان ارم تن دارم کنون کار خدنگ آہ با جرخ کمن دارم بذکر وصل می گوید کمن در این سخن دارم کہ من ناخن بدل چو تیشہا کو بکن دارم	بلا ہا صبح دم از یاد زلف بر شکن دارم زر فلش تار می سازیم و پود از خط شکنینش تو با من لے بر ہم کے توانی ساختن بکیم رسید ابر بہار و ہر کس مصروف با گلہا وطن بگذاشتہ آسایم اندر کویت و شادام بہنگام تصور آچنان شدہ بخود دیہایم ز چشم ہم جملگی رنے زمین در زیر آب آمد چو شنو اشتیاق من با ظہار و فاختہ و ترحم خسر و خوبان تلمطف لے لب شیرین
--	---

حمید آسان نمی باشد ز دشت عشق بگذشتن
که من افسانها عشق هر دم دوش زن دارم

بر غزل صاحب موم

باز عشق آتش زد و جان سوخت گستر شدیم
از سر بیا لین گدشتیم از سر بستر شدیم
از مجاز اندر حقیقت رفته بالا تر شدیم
افراق لے ہوشنا مشغول با ساغر شدیم

بیشتر محو تماشا سے رنج انور شدیم
از بیلے سر نہادن سنگ کھے او بیں است
رفتم از عشق بتان تا حد عشق بیت تراش
رضعت سے تقوی کہ آمد یارین با چشم

جذبہ دل لے حمید آخر کشیدش در کنار
وقت پیری چون زینجا دلبر و لب شدیم

ایضاً

چہ سازم بہر مت رسائی ندارم
ز چشم تو تیسر ہوا کی ندارم
ز روے تو گر روشنائی ندارم
کہ من جامہ پارسائی ندارم
قدم بر رو آشنائی ندارم

بہر تو از غم جدائی ندارم
رسد راست بر نقطہ خط جانم
بود شمع تاریک در بزم چشمم
از ان محاسب باشد اندر قفایم
کنم دعوے آشنائی و بانہ

حمید از چپه پیوندم این دل شکسته بدینا چنین مویسائی ندارم	
عشق مخفی داشتیم خون ریختم رسوا شدم خامشی دزدیده بودم لیک از آن روز که عشق رو برویت آمدن ممکن نمی باشد از آنکه شوق صورتی گمراستغنی از صورت نمود هجو گل خندیده ام بیا در در ایام وصل	قطره بودم آب گشتم بعد از آن دریاشدم آتش اندر حریم صبر زدگو یا شدم غیبت مارالو جوی من ترا جو یا شدم لفظ را بگذاشتم در فکر ت معنی شدم در فراق از انتظارش نرگس شهلا شدم
چشم مستش لے حمید افکند بر من یک نظر باده عشقم سراپا صورت مینا شدم	
بر غزل صائب حوم	
از گلت شو که زمستی در فنادانم آنچنان محوام که می بینم ترا در هر کس می برود دل از درون سینها چشمش ز دور اجتناب شویش واعظ همی دارم از آنکه بر امید وصل جانان میکشتم بار فراق	از لب لعلت بر لاله داغ در دل یانم نغمه لیلیه چون از سلاسل یانم یا راد در دل ستانی مر و کامل یانم موج را از قلب دریا رو بساحل یانم شوق آسان کرد بر من آنچه شکل یانم
داده ام سر حمید از آنکاب جرم عشق	نامه عفو گناه از دست قاتل یانم

رویفان

بر غزل حضرت جامی قدس سره

یا عقیقه ازین یا کشتی صہباست این
 یا ز نور کبریا از بہر ما بغماست این
 یا شب دیچور یا حال ان سواست این
 یا بلور تازہ یا کافور جان افزاست این
 یا کہ چوب خشک یا فولاد یا خار است این

کوزہ طے قند یا بہاے شکر ساست این
 اخضر بخت ست رویت یا قمر یا صبح عید
 زلف تو زلف ست یاد است یا مار کهن
 ساق تو سیم است یا علاج یا سنگ خام
 یا رب این قلب در پہلو این سنگین دلان

از رقیب روسیہ جانان چہ میپرسی مرا
 ہر کسے داند حمید والد رشید است این

بر غزل حضرت رونق مرعوم

پیوستہ مرا شد گل شنبو بہ بیابان
 بانافہ مشک ست ہر آہو بہ بیابان
 مجنون شدہ مہر و تگا پو بہ بیابان
 لاف ست ترا قوت بازو بہ بیابان

من از سر زلف تو کم بو بہ بیابان
 یکبار کشادی بہ فتن گیسوے مشکین
 بوے خوش لیلے مگر آورد صبا پیش
 رو باہ شوی شیر تو در باد یہ عشق

<p>گرم لبزاق تو زده روبہ بیابان صدر نچ دہد این دل بدبو بیابان</p>	<p>آلود کن اشک ترا دامن عصمت از خلق برفتم کہ دل آسوده نشینم</p>
	<p>میداشت حمید تو تمنای مواسا شد گذر گاہ سوے او بہ بیابان</p>
	<p>بر غزل حضرت خسرو علیہ الرحمۃ</p>
<p>وہ چہ گرم نمودہ لے دل مہربان من بادِ سحر بیافکن مشک درین ہان من بہر فدایکے بیاجان من و جهان من چشم من ست آن تو خاک در تو آن من بہر سگان کویے اوست این تن سخوان من نرگس خاک من دہد بعد فنا نشان من چرخ کمن مقابل ست تیر من و مکان من</p>	<p>ز آتش جانگداز دل و آگدخت جان من ورد زبان ست ہر شہم بدح و تنازلت او بے تو بود جهان سیاہ جان من ست ہم تباہ عشق میان ما تو بین کہ چہ طرفہ قاسم ست حفظ مراتب است شرط عاشق ویم آرمین بسکہ بیاد چشم ست زخت بنیدم از جهان آہ و فغان بلب ہم پشتیت دو تا مرا ز غم</p>
	<p>فصل گل ست و بہر تو چشم حمید گل نشان ست رشک بہار من برون آئی نگر خزان من</p>
<p>عشاق ماضی حال را آخریکے آواز کن در لذت درد و الم این ہر دورا انباز کن</p>	<p>لے دل بیاز عاشقی ہائے بیان راز کن تیغے ہسرا بروزدی تیر نظر در دل شکن</p>

<p>جو رے کہ اول کردہ بارِ درگرا آغاز کن جانان رخِ روشن کیے از پرودہ خود باز کن چشم تو سحر سامری تو شاہ من اعجاز کن لے مرغ دل گر عافیت خواہی برو پوزار کن بوسے تو باشد مشک چین چندا نگر خواہی ناز کن</p>	<p>من عاشقم بے در و دل بیکار دائم زندگی تا پرودہ بدستی عشقت قدر چشم عقل زلفت بلا رویت ستم قامت نیا خیز شد صیاد و چشمش در کین خطش ندادہ دامها گفتت شکر لب نگین عارض گل تریا سین</p>
<p>گفتی حمید از من طلب گفتم کہ قربانت شوم من سر دهم تو خندہ زن من جان دهم تو ناز کن</p>	
<p>منی باشد بجز تاراج زندو پار سا کردن نداند هیچ جز خون شهیدان جفا کردن بت کافر ہی داند منی داند ربا کردن نداند بادل مجروح کار مویا کردن ز نقش بوریاد اند تنش عریان کیا کردن ترا مشاطہ بیکارست این خون حنا کردن بگردابِ محبت می بود مشکل شنا کردن تلفظ باعدو کردن ستم بر آشنا کردن</p>	<p>شمیم گیسو مشکین صنم وقف صبا کردن خندگ ز گس مستت کجا داند خطا کردن دل عاشق اسیر حلقہ زلفِ دوتا کردن ز تیغ ابروان داند ر عاشق جدا کردن گداے او ندارد احتیاجِ طلسم و زلفیت بر لے زیب ستش خون عاشق ہم رو باشد شناور میتوان کردن شناور بحر موج انگن ندام از کجا آموختند این رسم گل دیان</p>
<p>شود در محفلت جانان حمید خسته راشفت نظر بزرجم دل کردن نگہ سوے شما کردن</p>	

بہ صنعت عکس و طرد

پہنان چہ شود سوزش سوزش چہ شود پنهان دران چہ کنی دل رادل را چہ کنی دربان بریان جگرم باشد باشد جگرم بریان خندان ہمہ سوگلا گلا ہمہ سوخندان حیران ہمہ تن زگس زگس ہمہ تن حیران طوفان بشود اشکم اشکم بشود طوفان	جانان بغمت سوزم سوزم نعمت جانان زخمے زده کاری کاری زده زخمے آتش زده درتن درتن زده آتش لبس لبس برچمن گریان گریان برچمن لبس رنتی برچمن شاید شاید برچمن رنتی آفت شدہ ہجر تو ہجر تو شدہ آفت
--	--

آئی حمید از خود از خود بہ حمید آئی
قربان بکند جانرا جانرا بکند قربان

زرد در من دل خود را خبر کن خدا را جعد شکین بر کم کن جہان را سر بہر زیور بر کن نظر بر حالت زخم جگر کن بشب نالہ فغان وقت سحر کن	صنم بر حال زار من نظر کن بلا از سر پئے عشاق بگذار نگاہے از حیا افکن سو خلق زرد و دل طیب من میا شو بیاد زلف مشکین روی خولش
---	---

حمید ارخوا ہش تردا نیہاست
بیاد امن باب ویدہ تر کن

خالے تاریک جان من ز تار خط مکن	خلق رادل تار تار ازانتشا خط مکن
--------------------------------	---------------------------------

<p>از غضب رخسارِ علیلین بر کنارِ خطِ مکن این نگاہِ شوق را منع از بہارِ خطِ مکن شانہ اندر گلستانِ نو بہارِ خطِ مکن دور باش لے دل تو سیرہ زارِ خطِ مکن رے خود ہر آئینہ صاف از غبارِ خطِ مکن</p>	<p>آتشِ نزدیکِ خسرِ زوختن جانانِ خطِ ہر کسے حُسنِ گلِ درِ بجانِ تماشامی کند باغبانِ از نوچہ گلچینِ نگہدارِ چین از غلطِ پایتوانِ انداختنِ بر پشتِ با پشتِ ز رنگِ آلودمی دارد جلا را آئینہ</p>
<p>بستہ تارِ خطت باشد دلِ زارِ حمید رے خود پوشیدہ از زرارِ دارِ خطِ مکن</p>	
<p>روایف (و)</p>	
<p>بر غزل حافظ شیراز علیہ الرحمۃ</p>	
<p>پیشِ دوزخِ غنبرینِ سنبلی تبار کو عیش و نشاطِ زندگی با غمِ روزگار کو بادِ بہار و ابرو من ساقی گلخزار کو گر چہ یقین من بود قوتِ انتظار کو قصہ ز عشقِ بیگنی سیدنہ رازدار کو کو چہ بکو چہ کو بکو بر سر سرو یار کو</p>	<p>جاوے چشمِ میر و دگر گس ہو شیار کو رہن بلا و رنج و غمِ مردمِ بادہ خوار کو مطرب و چنگِ عود و نیشہ پیشِ جام وعدہ خود وفا کنی پردہ ز رخِ جد کنی کیفِ شرابِ بیخودی ز اہد خشک لگو از پے قامتِ صنمِ نغمہ فاختہ رود</p>

سر و صنوبر و سہی بر لب جو بہار کو	سر و چمان من پئے سیر چمن در آمدہ
	لالہ ز آتش درون گر چہ نشان ہمی دہد ہیچو حمید بینوا بادلِ داغدار کو
	بر غزل حافظ علیہ الرحمۃ
<p>عشوہ مگر جفا کند تیغ کشد حیائے تو ہر چہ کنی بجاکنی راحت من رضائے تو دست تو دستگیر شد سوخت مگر خائے تو کو چہ بلوچہ می دوں ہیچو گدا برائے تو ہر سر شام آیدت کاسہ بکف گدائے تو زندہ شود ہر آن کے مُرد کہ در بوائے تو فار بیدیدہ اش شکست ز کس فتنے زائے تو</p>	<p>مہر تو دلتواز شد وعدہ دہد و غلے تو جو رکنی جفا کنی مہر کنی وفا کنی رہے تو رہنا شود ظلمت زلف رہ زند کعبہ و دیر بنگرم مسجد و سیکدہ روم از در فیض حسن تو ماہ بود وظیفہ خواہ ہر کہ زنتست ہیچم دگر چہ زندہ ماند زخم گلست خون چکان رو نکند بالنتیام</p>
	<p>تا سر کوے شاہ من رہ نہرند خسروان شکر بر آرای حمید بردا دست جائے تو</p>
<p>رہزن عشاق شد کیسوتے تو</p>	<p>زندہ باشد غمزدہ جادو سے تو</p>

<p>آہوان مستند از آہوے تو گر نشیند دشمنم پہلوے تو قمریان در پے قدر بلجوے تو روے خود می نیم اندر روے تو سر نہم گر بر سر زانوے تو اشد اشد گویم اندر کوے تو بار آرم از بہار روے تو این شب باران است یاگیسوے تو</p>	<p>عالے در ہاے وہو از ہوے من خیزم از جان زخت بندم از جہان بلبلان را شور و افغان از گلت رے تو در دم چشم من سست تا قیامت سر نہ بردارم ز خواب رام رام ہنہ روان در تہکہ برگ ریز من ز مہجوری بود کریم شب تاب ست دل در پیچ زلف</p>
	<p>روز دارم گفت و گویت با حمید شب روم از بہر جُست وجوے تو</p>
<p>غزل برنگ جامی علیہ الرحمۃ</p>	
<p>ہر دے رادد پیمان از جمالِ بے تو سینہ من گشت زنون از جمالِ بے تو گاہ بسمل گاہ بیجان از جمالِ بے تو غنیچہ بارانگ جانان از جمالِ بے تو شیخ ہاگردند تابان از جمالِ بے تو</p>	<p>ہر کے را چشم گریان از جمالِ بے تو آتش اندر سوز از سوز و گداز سینہ ام در د عاشق را دم عیسیٰ نباشد سو مند بلبلان را شور و غوغا از دلِ پُر شور من سوختن جان دادن پروانہ از من آمدہ</p>

<p>در فراق زلفِ جانان شد پریشان حال من بر چمن چون اے صنم دی شب نظر انداختی</p>	<p>خلق زادل جمع و شادان از جمالِ بے تو انگرس و گل شد پشیمان از جمالِ بے تو</p>
<p>دوش میدیدم حمید بے سر و سامان تو در بیابان گشت حیران از جمالِ بے تو</p>	
<p>ساز بجز رستم شاکی جانان مشو راہنما شود لم سو سے رہ مستقیم بر گل آن شمع روحان و جگر کن شار شعلہ نور ز رخس برہمہ عالم محیط نسبت رویش کنی عیفت بر سے پری در شب ہجران یار دیدہ من اشکبار سوزش و درد دل شد پے سے صنم اسے گہرا شک من آبرے خود مریز</p>	<p>با غم و بادرد باش در پے درمان مشو خضر شوائے نفس من غمیل بیابان مشو سوز تو پر دانه وار کبکسل بستان مشو چشم کشا جلوہ بین زنگس حیران مشو باش خمش بے ادب بر سر بہتان مشو دجلہ شوائے اشک من کیے باران مشو پند شنو ز اہد اطلسب حوران مشو باش با یوان چشم بر سر مرنگان مشو</p>
<p>آتش ہجران تو سوخت قرار حمید پردہ ز رخ بر فگن غائب و پنهان مشو</p>	
<p>بر غزل مرزا صائب مرحوم</p>	
<p>گر بیایدی رود دلہا با استقبالِ ادو</p>	<p>ور رود جانِ حزن من عاشقانِ دنبالِ ادو</p>

<p>رہنمائی میکند چون خضر لیکن قال او صد دل کبک ری اندریش با مال او گوشه چشمی نکردد سویم از منتشال او</p>	<p>چشمه حیوان لب محفی ست در ظلمات خط عاشقان از شوق می بوسند هر نقش قدم ترکب خشم آلودن ز من چنان افزوده ست</p>
--	---

<p>از حمید خسته جان گریه آری گوش کن زلف صد تار تو گوید موبوا ز حال او</p>	
--	--

ردیف (۵)

<p>بگیر از مردم چنان عاشق زار آئینه چسبید یار آئینه بود رخسار آئینه ز چشم خویش گیر آه هوس تا آئینه فلک را میشود از مہ شب بیکار آئینه ز جام بادہ از شوخی کند خمار آئینه صدت گیر دہ پیشیت از در شہوار آئینه گل از شبنم مہیا داشت بہر یار آئینه ز عکس عینے تابان تو شد گلزار آئینه</p>	<p>تراے جان جاتم گو بود در کار آئینه نباش حاجت آئینه عاشق را کہ در شمش بصحر آئندہ گر غم آرایش کنی پیشیت چو آید پیش عینے یار زنگ آلود میگردد بزخم میکشان آئی کہ پیش چشم محورت بکے سیر در یار گردی باین دل آونیری بعضی باغ دی شب شد صبا مشاطہ لفتش دہانت غنچہ کاکل سنبل و پشیمان تو زنگس</p>
--	---

<p>کنار آب چون دو شینه رفتی با حمید خود بزیر پاس تو افکند جو بیبار آئینه</p>	
---	--

عشق سلطانِ خرد را در زیان انداخته
 در ازل اندرد بان زخم جان انداخته
 در دلِ عشاقِ شورِ الا مان انداخته
 شور و شر از کن فکان اندر مکان انداخته
 حسنِ شوقِ دل ستانی در بتان انداخته
 صلح اندر و میان و ز نگین انداخته
 در میانِ بلبل و گل تر جمان انداخته
 تابِ حسنش سوز اندر دودمان انداخته

حسن تادسته بستمیر میان انداخته
 از نکلان محبت شورِ دل مشتے نکل
 تیغِ ابرو و تیغِ قرگان جادوے چشمِ سیاه
 جلوه گاهِ هوش را سز و کرسی و عرش و لامکان
 ذوقِ سرد اوانِ بجانِ عاشقانِ عشقِ نکلند
 مهربادستِ قضا آونخت زلفش بر عذار
 خنده گل از صبا شد زانکه او را باغبان
 آفتابِ آتش و برق و شر اندر عذاب

غم مخور در دل حمید ار دور افتادی ز شاه
 عشق در دست تو گنجِ شاگکان انداخته

بر غزل صائب مرحوم

هوا گو یا برد از مه سحاب آهسته آهسته
 نسیم صبح از شبنم گلاب آهسته آهسته
 خیالِ چشمِ میگویش شراب آهسته آهسته
 ادب گوید دیکان آچشم آب آهسته آهسته
 وفای او گر گوید جواب آهسته آهسته

کشد عشق از رخِ حسنش نقاب آهسته آهسته
 کند بیدار از خوابِ گرانت اینکه می باشد
 به جوان می چکاند لطف در جامِ دل عاشق
 بخواب نیاز رفت آن شوخ و من گویان بیگانه
 سوالِ وصل از نیجا سبکات از شرم از انجا

حمید از بادہ عشقش بکش جائے بہر شامے
بغفلت میرود و عہد شباب آہستہ آہستہ

صد دل عشاق رازان خانہ ویران کردہ
رائگان عشاق را بد نام جانان کردہ
خار اند چشم دل از توکب مژگان کردہ
بہر تفریح دل من طرفہ سامان کردہ
سوزش دل سوختہ را نیک دربان کردہ
از سہم ہجر مارا سینہ بریان کردہ

دہن بروست صبا زلف پریشان کردہ
حسنت از پردہ برون افتاد طشت از بام شد
غمزہ تو تیغ را اندا بردت خنجہ کشد
چشم ز گسرت سنبیل خط چوریان قد چو سرو
لب شکر ویت گللاب چاشنی ز ابرو ترش
بس کن از جوئے سگر بدیش از چین مان بدہ

ناوکت در دل زود خون رفت از چشم حمید
آشکارا گشت افسوس آنچه بہ سان کردہ

گوئی مقابل بت یک برہمن نشستہ
مانند جان تو گویا اندر بدن نشستہ
من خار خار از غم او در چمن نشستہ
ابرو ترش نمودہ یکسوز من نشستہ
بگرفتہ دل ز رویت گل یا سمن نشستہ

من سرنگون بہ پیش آن گلبدن نشستہ
مردم بگرد رویت دل بستہ باد و زلفت
اے عشق از تو پر ہم این سہت رسم لغت
اے لے بخت و از رون دروئل یا ربدف
بنگر کہ سرو پیشیت بچہ ہرت ایستادہ

برس لے نگار بالے کہ حمید خستہ عمرے
بدر فراق تنہا بغم و محن نشستہ

بر غزل مرزا صاحب موم

گل شدی گاه و گاه سر و گلستان شده	گاه در بزم جهان شمع فروزان شده
گاه یروانه و گاه بلبیل نالان شده	حسن خود تا که متا شاکنی از چشم دگر
چشم نرگس شده چشم غزالان شده	تا بر بینی که ببینیم ترا از حیث ستر

جلوه تست بهر جا که حمیدت بیند
عجب این ست که هر جایی و پنهان شده

وای بر لیش نهانم چون گدازان شده	از شکر خند بغیران شکرستان شده
چشم بد دور کون با سر و سامان شده	بار آورد نهال قدرت از آب شباب
اندر آئینه نگر دیدی و حیران شده	حسن تو هو شر با هست نلغتم سنگر

صله وصف سراپای ترا یافت حمید
گر ز دیوان من لے دوست غزلخوان شده

ردیف (۱)

رسول الله شیفته الوفاء	اُس رید المدح فیہ لی الجزاء
لمن فی مدحه وحی السماء	فکیف المدح من عبد ضعیف
جمیل لوجه جزل فی العطاء	وردت خلقه خلق عظیم

<p>و بدراً اُکملتُ فیہ الضیاءُ وعینُ ظباءة فیہا الحیاءُ ومن هجوعه فی قلبِ حیاء فقد جاء المدحُ من السماء شفیع الناس تاج الانبیاء فیوم الدین هل لکم الوفاء وناراً ما لکم فیہا ضیاء</p>	<p>كان الشمس فی خدیبه تجری له اعجاز سحر فی لسان فمن یكفر له عقل سلیم فیا من قد هجوت جیب لاه هجوتم حبه خیر البرایا اما الجبار یطشکم شدیداً اما قد هیأ الفهار ویلاً</p>
<p>حیبٌ عنه حسانٌ حمیدٌ فعند الرب فی ذاك عطاء</p>	
<p>روایف (۱)</p>	
<p>چون گل بیمان سمن ویا سمن آئی با چشمه بود ایکه تور شک جمن آئی این بخت کجا دبر من تا بمن آئی شده لب خود منما گریه من آئی باز لب مسلسل تو گئی دختن آئی برست فلند خاک سوس بر بمن آئی</p>	<p>در حلقه خوبان صنما در چمن آئی در یاسه دو چشم نزنه خنده بر گنگ در هجر تو داغ دل من سوخت تن من تاریخ نه شود زرد عقیق یعنی را تاکیسنه خود پر کند از مشک تو آهو باشد رخ خوب تو سوز او ار پرستش</p>

<p>از لفت آن ساقی کو تر تو بمحشر ساغر بکتِ خویش حمید را ز کفن آئی</p>	
<p>بلال یا بد کمال تا آنکه میشود بدر باطل ز حلقه گیسوی معین صبا بدوش آورد که غیر چہ بگذرد بر سر تمکش ندانان دلیر ستمگر شرفیاق سست روح فرسار و زجران تنگ کنند آہ کشیدش از خردم دل آمدہ ولیکن</p>	<p>بیش روی صنم چو لافند رسد از آن مہ باوے وے بجان خزین عاشق مدام زلفش بویوے کسیکہ دل باخت درہ عشق می بود با عجیبے کمال عاشق بود ہمینکے رگ و دیکہ چون بلالے رسید از آغوش من ستمگر زند ز صیاد چون غزالے</p>
<p>چہ بخود بیازدید رویش حمید دار و دزل سواے نشستہ بلبل مقابل گل و یا خرسار اوست غالے</p>	
<p>بر غزل والہ مرحوم</p>	
<p>مباگو باغبان من چہ کردی نہ بد جز مشت خاکم یا را آنہم کشادی از گرہ مد بستگان را علاج داغہاے سینہ کردی بدام آوردہ آزادگان را برے مہ زدی داغ غلامی</p>	<p>ر بودی از مزار من چہ کردی پریشانی گشت یا من چہ کردی صبا با زلف یا من چہ کردی مسیحا با ہسار من چہ کردی نسیم زلف یا من چہ کردی بہار روے یا من چہ کردی</p>

<p>چہ کردی شہسوارِ من چہ کردی بجز تارے و تارِ من چہ کردی بگولے سو گوارِ من چہ کردی خما چہ چشم یارِ من چہ کردی نغان لے نغسارِ من چہ کردی چہ کردی باشکارِ من چہ کردی</p>	<p>بہ طوت العین چون رفتی بر افلاک جنون از دست تو برین نہ ماندہ فلک اشکے نہ افشاندی بحالم بصحر ادادہ سر آہو انرا نہ کردی از حیا سویم نگاہے نگاہ یارِ من دوش از اجل گفت</p>
<p>حمید با وفا را آہ گشتی چہ کردی گلخوارِ من چہ کردی</p>	
<p>تا دولت از ما خبرے داشتے کاش قفس رہگذرے داشتے لطف تو برین نظرے داشتے سر و سہی گر ثمرے داشتے لبیل دل بالِ دہرے داشتے دیدہ دل گر نظرے داشتے گر نہ زلیخا اثرے داشتے گر نہ چینین شور و شرے داشتے</p>	<p>کاش دعایم اثرے داشتے طاہر دل رہر و گلشن شدے دیدہ دل نور و ضیا یافتے سچ بر ابر نشدے در چین خوب شدے سیر گلستان اگر کس نہ فتادے بچہ چہبت اسیر یوسف کنعان نہ شدے تا مبصر لبیل خوش خار نہ خوردے ز گل</p>
<p>کاش کہ آہم اثرے داشتے</p>	<p>از دل پُر درد بگولے حمید</p>

<p>بیگانہ زمن نگار تا کے این لیل و چنین نہار تا کے خالی ز شمشا کنار تا کے صیبا و چنین شکار تا کے پیمان شکن انتظار تا کے یارب جانرا قرار تا کے تا چند گل و بہار تا کے</p>	<p>حال دل من نزار تا کے ہر لحظہ فلک جفا نماید روزے صنما بمن خرامی از ناوک دیدہ دلربائی بر راہ تو چشم ماست از شوق گفتا بمزار خواہم آمد بلسل دل خود بند بر گل</p>
<p>گفتم کہ حمید کشتہ تست گفتا مگر این شمار تا کے</p>	
<p>اشد اشد چہ صورت چہ شمائل داری جان فدائے تو چہ سیرت چہ شمائل داری درد در ہر سر و صد شوق بہ ہر دل داری بر سر منبر خود شاہ چو منزل داری گل بچاک دل بو سنبل بسلاسل داری نالہ درد بہ لبہائے عناد دل داری غنچہ را بادل افسردہ بہ محل داری سرور پاسے نجالت ہمہ در گل داری</p>	<p>خالق خویش بخود شیفتہ ماہل داری حسن خلق تو درون دل دشمن جا کرد والہ حسن تو گو دو تلک و جن و بشر ہیزم خشک بجران تو باشد گریان از تو بیماری نگرس جگر لالہ بد اغ شمع را روئے تو پنداشتہ پروانہ بسوخت شبنم از درد فراق تو بگرید ہمہ شب طوق در گردن قمری ز تو شد پیش قدرت</p>

یک نظر خسر و خوبان که حمید خود را
 بادل سوخته بشکسته و بسمل داری

آتش حسرت بجان آفتاب انداختی
 زلف بکشادی بسبیل پیچ و تاب انداختی
 از کف رنگین به لاله خون تاب انداختی
 همچو مرغ گرسنه در اضطراب انداختی
 جنس عصیان مرا اگر از حساب انداختی
 رفته خود چون آفتاب اند حجاب انداختی
 بسبیل و پروانه را اندر عذاب انداختی
 گشتگان حسن را قاتل نجواب انداختی

تا تو لے جان جهان از رخ نقاب انداختی
 مهره مار سیاه از حلقه گیسو کنی
 در دل لعل بدخشان شعله زرد رنگ لببت
 دانه از خال بر رخسار بنمودی در دل
 ایگله از من نیک بدنبوشته باشی کریم
 چشم عاشق خیره می گردد ز تاب حسن تو
 گل شدی در بوستان و باز شمع انجمن
 از زمین آیدند ابر هر قدم در کوفه او

میر و دغون در غمت پیوسته از چشم حمید
 طرفه بردامن مرا رنگ شهاب انداختی

بنوک تیر تر گانش دل ما راست در بانی
 به سبیل افگند زلف پشیمان پشیمانی
 که از عشاق میجو اهند هر تازه قربانی
 چکد جله سرشک از چشم من لعل خشانی
 بمقتل قاتل بیرحم گمراه را انمی خوانی

بدو لغتخانه چشمش نگه بر تخت سلطانی
 بر چشم زنگس از دید رخ خوب تو صیرانی
 غیاث از دست گلو بیان فغان ای سمن پویان
 چه دولت آدم در کف نگر زاید که از عشقش
 بوقت قتل غیران دیده بر رو تو بکشایند

<p>چہ بتوان کرد اکنون حیث دل ارم نامہ دانی خدا را گوین باوصا چونسنت زندانی</p>	<p>بغیر از گرم چو شہا و با من سرد ہر سیا دلہ آوارہ گشت و در خم زلفش نظر بندست</p>
<p>حمید از دولت دنیا و ملت بردار و طاعت کن میسر بردر شاہ عرب گشت است در بانی</p>	
<p>بزین سفال تیرہ بفلک جمال ہے نہ چشم آید اشک نہ بلب نغان ہے بچہ کار زندہ مانم نکنی اگر نگاہ ہے نکنند احترازے ز خرام بر گیا ہے مگر از صبا شنیدی سے ماست نیز ہے</p>	<p>سر کو منم فتادہ سر بام کج کلا ہے ز تپ فراق جانان شدہ ضعف من تپا بامید آتمے جان کہ زان من تو باشی سر رہ دراز باشم کہ بزیر پات آیم پئے رفتنت گرفتہ کہ ترا ہزار را ہند</p>
<p>چو بفکر آئی ہے سر کہ حمید زندہ مانند زعد و کشیدہ دامن بمن آئی گاہ گاہ ہے</p>	
<p>بر غزل حضرت خسرو علیہ الرحمۃ</p>	
<p>حالم شدہ زان زشت و بگرد ترازوے میداشت تمنا دل من اینقدر ازوے از شام دو صد گونہ بلا تا سحر ازوے سوز دل ازوے شد و درد جگر ازوے</p>	<p>دیر نیست نیاورد صبا ہم خبر ازوے بر حال خراب جگر آفتد نظر ازوے از صبح دعای گمنش تا بسر شام ہر آنچه مہیاست مرا از گرم اوست</p>

آید بمن امروز مگر ناسم بر از وے	از خود دل پشمرده من تازگی آرد
	نوش ست و یانش حمید از کف او گیر خورنیشتر او که چو خوردی شکر از وے
بوسل اندیشہ ہجران نبودے پے درد دلم در مان نبودے مرا تا چشم بر جوان نبودے کشا دکار من آسان نبودے میسر گر نشد این آن نبودے	بجز روے تو ام سامان نبودے چہ خوش بودے طبیب خیر اندیش نظر بودے ترا بر حال زارم گرہ نکشادے از زلفت اگر یاد نصیب ماست ہجران نے شب وصل
	نبودے گر حمید آن آتشین رو سپند آسان دلم بریان نبودے
چیزے بمن از عمرہ فتانش بگوئی از ابرو چون خنجر برانش بگوئی بارے ز کرم از سر گانش بگوئی از سنگ و جفا جوئی در یانش بگوئی از سر و قدش و از خطریانش بگوئی	اے بادگہ از زلف پریشانش بگوئی دیر است کہ نشنیده ام از تیغ جفاش در دل خلد م خار غم دوری جانان خواہم کہ رسام سگ دل را سر کوش آسودہ نیم از من و لاله بستان
	در کلبہ تاریک حمید آئی و از لطف از جلوہ نور رخ تابانش بگوئی

بر غزل حضرت خسرو علیہ الرحمۃ

تو خواب بازی و من ہمہ شب بہاؤ ہے	بجز این کہ بات بوسم سے نہ آرنے
نروم باغ جانان کہ منم سیار و سیت	بچمن گلے ندارد کہ تراست رنگ بوی
بنود کلام عاشق مگر از جمال جانان	سخن نمی شود زان حجاز تو گفت و گوے
تو چہ پند گوئی ناصح کہ حال نیک باشم	بنگر از آب چشم چہ مراست آبروے

ز حمید گھر تو پرسی بچیا نست زندگانی
شب تار و کنج عزلت منم و نظر بروے

بر غزل مرزا صاحب جوم

از مے عشق تو مستم یلے	از جهان فکر رستم یلے
تا کشادم چشم بر روی خوشت	چشم از دنیا بہ بستم یلے
از بہر مژگان آن رشک پری	شیشہ دل را شکستم یلے
از پے تارے زلف عزیزش	رشتہ جان را گستم یلے

بیخود از چشمش نہ امروز ام حمید
مست از روز استم یلے

گے از بہر تسکین من بیدل نمی آئی	پے کاسے بجز زخمی زدن در دل نمی آئی
چو شبست جنبش گوارہ خواب آلود می سازد	چرا از بہر خواب اندر دل بسمل نمی آئی

<p>پے تیمارِ بیارت مہہ کامل غمی آئی</p>	<p>ہلال آسا شدم از سوز تن تو ساہجرات</p>
<p>حمید از دیر برد و دستراے تو صدا بزننا بجائے لقمہ بادشنام تا سائل غمی آئی</p>	
<p>از کتاب شوق من چہ شینے کاشکے گل ز باغِ بخزان من چہ پیدے کاشکے ز آرزوے جان من چہ رسیدے کاشکے با سمند باد پایے او دویدے کاشکے چشم من در صورتِ زگرسیدے کاشکے دلر با زینِ غوان من چہ چشیدے کاشکے</p>	<p>حال زارم آن بُت طنازدیدے کاشکے دامنم از اشکِ خونین پر گلست و انغم نامہ بر بائے ندارد لے صبادرگوش او آمدے گاہے سوار این سو و خاک ترتم بنگرم تا سوعے او گاہ گذر از زیر خاک از جگر باشد کبابِ با شراب از خونِ دل</p>
<p>آرزو دارو حمید خستے اش بعدینا مرغِ جان بر توبہ با مش پیریدے کاشکے</p>	
<p>قصیدہ در تہنیت جشنِ جوہلی! علمحضرتِ غفرانِ کانِ انبیا و مجتہدانِ علیخان بہا در حضورِ نظامِ گن</p>	
<p>بر مصرعہ طوح باید دست یارے ارغوان گرفت [مجوزہ عالیجناب مبارکچیشن پیرشاہ بہادر سابق مدالہمام]</p>	
<p>لالہ بدست جامے ارغوان گرفت شبنم ز غنچہ در کھف خود عطر دان گرفت</p>	<p>لبلس بیا کہ گل طرب بوستان گرفت فرشِ زردین بچین سبزہ ساز کرد</p>

گلبانگ خرمی ز طرب بر زبان گرفت
 رنگین عروس باغ بر بویلسان گرفت
 سر و چین بدست دوش کیان گرفت
 با لطف بگفت چشمن شهبه کامران گرفت
 محبوب نام کرده و دل دو جهان گرفت
 آل نبی بدامن لطفش امان گرفت
 ز اینجا که عشق او دل هر انس جهان گرفت
 و بیم و تخت و مملکت خسران گرفت
 از بیم و ترس شکل سپهر آسمان گرفت
 بگره تخت و برج چرخ حصا را مان گرفت
 کج بخند ز غیرت نوح شیروان گرفت
 اسکندر از حجاب ره آنگهان گرفت
 تا فیض جو دو بدل و سخنانش جهان گرفت
 اوج ز اوج تست که این آسمان گرفت
 هر یک به فخر خدمت این آستان گرفت
 خورشید از رخ تو ضیا بیکران گرفت
 گل را بهشت بوسه تو در مغز جان گرفت

گلبانگ خرمی ز طرب بر زبان گرفت
 رنگین عروس باغ بر بویلسان گرفت
 سر و چین بدست دوش کیان گرفت
 با لطف بگفت چشمن شهبه کامران گرفت
 محبوب نام کرده و دل دو جهان گرفت
 آل نبی بدامن لطفش امان گرفت
 ز اینجا که عشق او دل هر انس جهان گرفت
 و بیم و تخت و مملکت خسران گرفت
 از بیم و ترس شکل سپهر آسمان گرفت
 بگره تخت و برج چرخ حصا را مان گرفت
 کج بخند ز غیرت نوح شیروان گرفت
 اسکندر از حجاب ره آنگهان گرفت
 تا فیض جو دو بدل و سخنانش جهان گرفت
 اوج ز اوج تست که این آسمان گرفت
 هر یک به فخر خدمت این آستان گرفت
 خورشید از رخ تو ضیا بیکران گرفت
 گل را بهشت بوسه تو در مغز جان گرفت

تیر از مژه گرفت و زار بر و کمان گرفت
 یا آنکه سنبل است که گل در میان گرفت
 باقی چهل مد دست جهان زبان گرفت
 کلبانگ جشن عرومه کون و مکان گرفت
 در چنگ خویش چنگ چو را شکران گرفت
 خورشید چرخ گشت و فلک سائبان گرفت
 باید زد دست یارے ارغوان گرفت
 این جشن و صد دگر که چنین خسروان گرفت
 زانجا که مدحت تو ز کلکم زبان گرفت
 تا ابر آب آب زمین در میان گرفت
 تا شاه حسن ملک دل عاشقان گرفت
 گویند تا صبا طرب بوستان گرفت
 بهر جهان خدا چو ترا پاسبان گرفت

از بر قتل عاشق مجروح و خسته دل
 رخسار سیم ساست که در پیچ کاکل است
 عمر سزیز شاه چهل سال شد دیگر
 جتنی بزرگ هست و نشاطی تگر هست
 در جوش رقص آمده رقاصه فلک
 از بر شهر یار زمین تحت بر گرفت
 هنگام عیش آمد مستی و سر خوشی
 ججاه شهر یار همایون بود ترا
 گویم دماغ شاه ز مدحت خمش شوم
 تا در صدف بگیرد و تا آب در گرفت
 تا عقل پیش عشق سپر افکند ز دست
 مانی بچار بالش اقبال و سردی
 باشد همیشه حفظ خدا پاسبان تو

شاید پسند خاطر خاقان ما شود

این قند پارسی که حمید ارغوان گرفت

قصیدہ در تعریف شخصے کہ با اجتماع حروف اولین اشعار

نام نامیش پیدا شود

<p>اے وقت سرو خرامان چین حمد رب باید بشکر نفعی مندر حیران از جمال عارضت داوزی بانش به در دندان تو زلف خوانم یا که جعد سنبلس من چه گویم در کمال حسن تو ایکه از جن و پری بالاتری نے شدے پروانه بر شمع نثار خسرو خوبان گویم چون ترا ابروت چون تیغ و مژگانست چوتیر</p>	<p>اے دو چشمت رشک آہو ختن ساختہ درد ہر چون تو گلبدن رنگ گل نسرین و برگ نسترن اے لبست بر لعل و مرجان خندان یا کمند ناز یا مار کمن انت احسن من نا احسن فی الزمن اے بخوبی بر تر از حور عدنان گر بریدیے چون تو موہو یسے حسن انت اعلم من اعالی فی الزمن می شکافند سینہ بریان من</p>
---	---

سے بخوانش غنچہ نے گل اے حمید

نے دہن نے پستہ نے نعل پہن

دیگر بہ صنعت بالا

اے وقت چون سرو و شمشاد چمن

اے رخت چون مہر تابان زمین

<p>عارضت را یا کہ برگ نسرین کے تواند بود آہوے ختن روزگرداند چو آئی در صحن لطف داری باغریزان جانمن وز گلت بو یافتہ برگ سمن یوسف آہے یافت از چاہ ذقن لے ز رویت منفعل حور عدن می زند آواز کو کو در چمن</p>	<p>سیم خوانم یا قمر یا نور شمس مثل مست آہوے رعناے تو آفتاب عالم تاریخ را عین خلق و مہرستی جان جان یافت لولو از جالت آہا ذباب لعل ماند منفعل پیش لب تہ خوبروی بہتر از خورشید و ماہ ایکہ در شوق قدرت قمری بسر و</p>
<p>ترگس شہلاے تو دل از حمید برد چون پیک اجل جانرازن</p>	
<p>قصیدہ تعریف شخصے کہ نامش از اجمل ع حروف مفردیہ امیثود</p>	
<p>وز خود ایجان من اہل جہاز دلبری از آل خود لعل بہن وزم ماہ انوری ز انسان کہ میند عاشقان گرسوے ایشان زیرا کہ از ع غنبری وزم مشک انوری</p>	<p>از ع عیسی زین وز بت بت فارنگوی تو کشتگان حسن را آجیاتی از آ دائم کہ باغ حسن را ز گس تو لی از آن خوش گرد بہاے سے خود جانم غواہی بجاست</p>
<p>افتادہ برخاک درت از خاکساری ہا حمید انعام کن انعام کن از بسکہ عبید المنعمی</p>	

نالہ دل از محرومی سیر و شکار

<p> کرد گل جلوہ از بون ہر خسار چون ثوابت بہ چرخ گشت عیان جبہ سائی نمود نافرمان بہ بنفشہ ہزار تاب بدل سوسن صد زبان قتادہ ز پا داغ درد دل ز آشنائی مگر سرو از حیرت ایستادہ بجا چشم خورشید ماند از حیران جوش عشاق را نشان میداد نزد عشاق برو پیغامے کز خزان داشتند در دل داغ دل کبیل کباب کرد بسوخت شور و غوغا نمود لبس ناچار فاختہ را باغ در کردند صحبت یا کین چنین بکند </p>	<p> یاد دارم چنین کہ وقت بہار شاخ نسرین بہ سبزہ گل نشان گرد شمشاد وزیر سرو چمان پنج در پنج کا کل سنبل از تنگاپو و اہنرا ز صبا لالہ را تاج افسری بر سر محو نظارہ ز نگس شہلا آب در آگیر صاف چنان بود فوارہ موجب زن در باد چون صبادید فروش تماشاے کلبدان را رسید فوج باغ آتش شوق و پرتو بخ دوست آہ از دل کشید لبیل زار ہدم و یار را خبر کردند تا علاج دل حزمین بکند </p>
---	---

<p> از دل گرم آه سرد کشید طوق از سر کشید و گشت اسیر از شماتت شدند خنده زن بمن آمد ز دشت پیغامی مرغزار مرا تماشا کن بهر سیر و شکار بستم زخت بهر یاری نهاده پیش قدم باد را غنبر مجسود بود بود طاؤس را مرصع دم کباب دیدم چید در رفتار برد خرگوش را از خواب ناز که ز رفتار عیش داد نشان گوی آمیختند شیر و شکر قاز بیرون نگاه بانی کرد گویی آتش بآب زد سرخاب درد در دشت نمی نمود کلنگ بکیمین رفته زه کمان کردیم </p>	<p> بر لب جو بیار سرو چو دید سریاری بهشت و شد نخبید طویان نیز مرغهای چمن بچنین روزگار و هنگامی کز چمن او قصد صحرا کن تیر در ترکش و کمان در دست چند یاران همنشین بهمدم سبزه دیدیم کز زمرده بود آهوان یافتیم مشکین ستم بود نمی رسید قطار قطار نغمه طائران خوش آواز رودها یافتیم تین روان آب چون صاف و لوش بود گر مرغ آبی بآب بازی کرد چون بطسے که پرشود ز شراب بر لب جو کبود شوخ و شنگ ما که رسم شکار دانستیم </p>
---	--

تیر جستنازگماہنا تیز
 صید بسیار دست ما افتاد
 وحشیان را فرار راه نمود
 ما بہ اسباب عیش گردیدیم
 کوفتہ کردم و کباب زدیم
 ہچنین بارہا فود رفتیم
 دل بہ تقدیر داشتیم قانع
 نخل اُمید را بیامد بار
 مے نوشین بہ ساغر لعین
 در جہان می وزید باد چنان
 چون فلک را سرشت بد کردند
 حال مانیک دید و گشت مسود
 آن ہمہ برگ و ساز در ہم زد
 کرد محبوب و قید ہا بر تن
 دوزاخ باغ در قفس ما نیم
 چہ خداوند را زمین تنگ ست
 چون بصیر ادراکی لے صیاد

گوئی بارید ابر باران ریز
 بزم ایشان و لیک رفت یاد
 طائران بال و پر بیاد کشود
 رخ بمنزل وجاہے خود کردیم
 سفرہ غیر و خویش بنہا دیم
 بیش و کم صید باز آوردیم
 کس با ہنگ من نشد مانع
 بن مقصود داد گل بے خار
 می کشیدیم و عیش بودن
 باغ عشرت ندید باد خزان
 مردم آزار تا ابد کردند
 دست جو رو جفا بن بکشود
 عیش ما ز گرفت و بر غم زد
 پایہ زنجیر و طوق در گردن
 بہر گلگشت صد ہوس داریم
 چہ توان کرد پایے من تنگ ست
 حق دیرینہ کن مرا ہم یاد

از حمید این چنین پیام بگو
 نظر ما را خندانگ پیدا نیست
 حسرت و یاس گشت داننگر
 به گریک از جگر کباب خوش است
 شیر خانه گرفت شیر بشو
 بیشه خالی ست گوزند جنگال

قدیمت و دشمنان سلام بگو
 جمع باشی پندگس پیدا نیست
 قلم استماد در دم شمشیر
 بهر ما خون دل شراب خوش است
 همنشین پیش رو به رفته بگو
 نیز از راه طفت رو پیشغال

نامه که از کاپنور بخدیمت برادر مکرّم بروز عمید الفطر
 نوشته شد

بر رخ و تعب آمده خاص و عام
 رسیدند و گفتند از ما سلام
 که احمد زمان خان ست عالمقام
 پسندیده صورت پسندیده نام
 بود فلک بتدی تا تمام
 به پیچید چو دود از سحر تا به شام
 چو معشوق در غصه باشد درام
 از سطوش جاگر فراطون غلام

ز دست جفا کار ماه صیام
 توانائی و طاقت و صبر و هوش
 سخی معدن جود و کوه و قمار
 ذکی صاحب راع و عقل سلیم
 محاسب که پیشمش دبیر فلک
 برادر مغظم بفکر سنگار
 محب پر اخلاص عاشق حسین
 رفیق صفا کیش عبد القدر

حکیمے کہ دستِ شفا دست او
 ز محمدی پان چین بجزین
 انیس مکر مظهر حسین
 سراپا مروت سراپا خلوص
 شفیق قدیم کہ سید ظفر
 بہ تسبیح و تہلیل شاغل بروز
 زبون حالش از فاقہ و تشنگی
 غرض آفتِ روزہ شد کو بکو
 چون گریست جورش کہ از گدگشت
 پیش فرود عید شد و لفظ
 بنظارہ اش مردم چون ہلال
 دویدند و کردند سامان عیش
 گرفتند اجاب را و بغسل
 مگر او ای بر کس کہ در غربت ست
 نہ ہدم نہ ہمراہ بیکس غریب
 بہ نزدیک اجاب لے نامہ بر
 حمید الزمان را بیاد آورید

درش بہر بیار دارالسلام
 بہ بندتبا کو و فک طعام
 مطیع خدا و نذیب الا نام
 بہ بے طاقتی مشککش ہم کلام
 علی را پسر ہست نیکو مرام
 بہ ترسیل آیات شب و قیام
 بیاد آورد کہ بلا را صیام
 بشر تنگ و شد کار عالم تمام
 باندیشہ گرفت پیش خرام
 ہلاے پدید آمدہ وقت شام
 ز شاوی بوجد آمدہ بدر فام
 غمے رفت و شد شادمانی بگام
 نشستند و گفتند شیرین کلام
 عجب روز عید ست و شادی حرام
 دلا اجاب ریاس ست و حشر نظام
 بہراز من خستہ اینک پیام
 تفاعل گناہ ست نزد کرام

اربعیات

فکلیف لوجنا بروء دوا
ولکن شتم محبوب شفاء

یقال العشق للانسان داء
کلام الناس یکلم قلب مرء

یارشته مهر نیند بستن دانی
هر خطه زنا گریه نختن رفتن دانی

جانان دل عشاق شکستن دانی
گا به بن آمدن بیاموزای شوخ

باغیر ہی بستی و از خویش گستی
ناکرده گنه چون دل عاشق تو شکستی

از من شده بادشمن من حیث نشستی
مرهم به دل غیر نهادی ز ملطعت

وردن پروده ظاہر نہ شد تر کسے
نیساید ترا خواهدت اگر کسے

نہ بینی کہ بیند ترا ہر کسے
بہر جاے ممکن تو کردی پیام

تو دانی کہ رفتن نہ شاید بگور
نہ باشد بہ پیش خدا زور مور

نہ طاعت کنی ہم نہ ترسی بہ جور
زدست اجل نیست بگریختن

روزے باشد کہ زیر سرفاک کنند	از صدمہ ہجر مونسان دل چاک کنند
اسید کہ از گنہ درون پاک کنی	زان پیش کہ اجابت و ن پاک کنند

آفتِ جو روحِ جفاے تو مراد گیر ست	دلِ من در کفِ دست تو صنمِ نچیر ست
گر چہ صد بار بھی خواستی آفرین شکست	رشتہ الفتِ من سخت تر از زنجیر ست

چہ آغوشِ مادر چو بند آمدت	زدست پدر کے گزند آمدت
چہ دیدی ز ما رو چہ اتا فتی	چہ سرا کنج مرقد پسند آمدت

۱۲ نوٹ: بعد وفات پیر خودز ششمہ شد ۱۲

ا س ر ا د

ما تحقار دمعی وقد انجرت فی صبح	من دُمراتہ ابھی من قد کلت فی لیل
--------------------------------	----------------------------------

علمت اللہ للعشاق حروفاً	فما اوقدت نار الحب فتلباً
-------------------------	---------------------------

لما اشتکی انتہ جبارنی	وقد ضنی فیہ اختارنی
-----------------------	---------------------

بر بین حلاوت نام محمد عری	که یک تلفظ اولب دوبار چسپاند
---------------------------	------------------------------

بر اے فاتحہ آئی چو بعد من بمزار	بجای ناله بمن کن دعای استغفار
---------------------------------	-------------------------------

چشم تو مید دل چراند کند	بیر و ترکش کمان همه دارد
-------------------------	--------------------------

نه دوری دلیل مروت بود	ضروری بوقت ضرورت بود
-----------------------	----------------------

نه هر کس سزا دار اُلفت بود	که دوری ز تا کس ضرورت بود
----------------------------	---------------------------

مروت به هر کس نه اولی ترست	که ایذا بنا اهل زیبا تراست
----------------------------	----------------------------

صبا بلطف بگو زلف آن نگار مرا	بیک نظاره دلم گشت بیقرار چرا
------------------------------	------------------------------

به قسم بگو خدارا بمن آهوان صحرا	ز شامت یلیه ماکه ز نسل و جنسانست
---------------------------------	----------------------------------

تمام شد

قطعه تارخ طبع

از تہ مجاہدین و خاکسار جی رحمتہ ربہ العالی البکیر محمد منیر مختص منیر لکھنوی مصحح مطبعہ

صد در توحید بر روے شما کردند باز
 عارف ستر حقیقت واقف راز و نیاز
 نو نگارے راکہ آمد رشکِ خوبان طراز
 کرمے آید جانِ پاکِ اہل دل در اہتر از
 جلوہ گر بچون دلِ محمود در زلفِ نیاز
 چون بر دے روشن این رعنا عروس آمد فر از
 سر و قدے نازنین در چشمِ اربابِ نیاز
 اے فروغِ بزمِ عشق و نورِ شمع امتیاز
 عصہ عرفانِ حق را شہسوارِ کیم تاز
 ہدیہ موزون بشکلِ ارمغانِ دلنواز
 در جہانِ مطبوع دلہا آماز شوخی و ناز
 ہست از جملہ مطابع سر بلند و سر فراز

مژدہ لے رمز آشنا یان حقیقت از جواز
 خانِ عالی رتبہ مولانا حمید نامور
 با طرازِ طبعِ مطبوع آچنخان آرستند
 نو نگارے نو بہارے یعنی آن دیوانِ پاک
 در سوادِ لفظ لفظش معنی روشن بگر
 اے بسا جانتا کہ اہل جانِ دل ربانقتند
 لے خوشا دیوان کہ باشد راست مہر عطا د
 مر جبا صد مر جبالے سر بزرگ و ارجمند
 اے دیارِ معرفت را شہر یار نامدار
 بان توئی کاوردہ از بہر بندِ اہلِ دل
 لے زہے نگینِ خوبی این زیبا عروس
 جلوہ آرا شد بان مطبع کہ در ہندستان

مصراعہ در سال طبعش عیسوی لکھنؤ

جان عرفان ارمغان بابائے سوز و گداز

۳۲ ۶ ۵۳ ۵۶ ۲ ۱۲۹۲ ۳۱ ۵۳

خلعہ

